List za koristi delavskega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo.

—

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE'

na številko v oklepaju, ki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljenega spodaj ali na ovitku. Ako je številka (382) tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo, ponovite je takoj.

Štev. (No.) 381. **Chicago, Ill., 29. decembra (December) 1914.** **Leto (Vol.) IX.**

NOVO LETO.

Staro leto nosijo k pogrebu in novo pozdravljajo. Knjige zaključujejo in nove račune začenjajo. Koledarje in pratike menjajo. Tudi čestitajo si, in tisti, ki kaj imajo, si dajejo darove. Za novo leto.

Vse to se godi nekoliko iz dobrega srca, nekoliko iz navade, nekoliko pa tudi iz špekulacije. Darila so včasi dobro seme.

Vse to se godi v tolikem obsegu, da imamo takorekoč pravo novoletno industrijo. Nešteti koledarji se tiskajo, novoletne dopisnice, šaljive karte, voščila, fabricirajo se posebni novoletni predmeti, in tudi za gostilne je ta dan, zlasti pa noč od Silvestra na novo leto velikega pomena.

Kljub temu bo na tisoče ljudi — ne prvič — vpraševalo: Čemu vse to? Predvsem skomizgava ogromna armada proletariata: Kaj se pravzaprav izpreminja ta dan? Zunanjosti, površnosti, formalnosti, toda notranjega nič. Svet se suče dalje kakor doslej, življenje gre dalje svojo pot, bogatinom se bo nadalje dobro godilo, revežem pa slabo.

Novo leto — v besedi je veliko ironije. Druga letna številka — to je vse. Novega ni v njej niti toliko, kolikor v paru novih čevljev. Oziroma: Toliko izpremembe prinaša ta dan, kolikor vsak drugi, kajti izpremememba je večna, trajna, nevzdržna.

Ali večna je tudi želja po izpremembi, in sicer po veliki, odločilni izpremembi, po velikem, temeljitem zboljšanju, po resničnem novem letu. In z željo koraka pričakovanje, upanje. Če nas je prevarilo staro leto, nas odškoduje novo. Pozdravimo ga, voščimo si dobro srečo!

Koliko starih let nas je že prevarilo! A vsako je bilo enkrat novo, vsako je prišlo z obljubami in porajalo nade. Vsako smo pozdravljali ob prihodu in od vsakega smo se poslavljali s kletvico.

Vsem smo delali krivico. Vsa so bila nedolžna. Krivi pa smo bili mi, ker smo pričakovali nemogoče čudeže. Fantazirali smo o boginji Fortuni, ki plava nevidna nekje po zraku s svojim do vrha napolnjenim rogom, in mislili smo, da je treba le pravega časa, pa pride tudi k nam in nam iztrese vso bogato srečo na teme. Pozabili smo, da je "človek sam svoje sreče kovač".

Ne čudimo se preveč, da je bilo tako. V resnici ni na svetu nič čudnega, ker je vse, od največjega do najmanjšega naravno. Kadar pravimo: "Čudno je," opisujemo le na sramežljiv način, da ne razumemo.

Tako tudi dolgo dolgo nismo razumeli, kako bi si človek pomagal do boljšega; in na miljone jih je, ki še danes ne razumejo tega. Zakaj tudi razum je sad razvoja; in razuntega, da je bil razvoj sam ob sebi počasen, so ga še ljudje ustavljali, kolikor so le mogli.

Ta zemlja je solzna dolina....

Kako moreš, ako je to res, upati, da dosežeš na tem svetu kaj sreče? Vse, kar se more pričakovati, bo še le na "drugem svetu". Življenje pa je sama izkušnjava in pokora.

Čvrsto zamiži, da boš mogel trdno verjeti! Kajti če boš gledal, se bo tvoja vera omajala.

Je li škrjančku, kadar se dviga ob zlatem jutru v solnčno višavo, zemlja solzna dolina? Pripoveduje li njegova radostna pesem kaj o solzah v dolini? Drobi li slavček v mesečni noči pesem o pokori? Šumi li gozd, kadar se mu ves odel s svežo zeleo listno obleko, s svojim skrivnostnim šelestenjem o resignaciji?

Si li že videl divjega petelina na vse zgodaj? Ali ponosnega jelena?

Ali si se kdaj zagledal v nočno nebo, kadar je vse posuto z zvezdami? Si li tedaj poslušal, kako diha zemlja, kako se prepletajo njene tihe skrivnosti? Si li gledal, kako miglja na miljone lučic, samih ogromnih solnc v Rimski cesti? Je li se tako manifestirala "solzna dolina"?

Ne glej, ne glej! In potrudi se, da ne boš razumel, kajti sicer se ti bo omajala vera.

No, človek ni škrjanec ne jelen, ampak bitje z neumrjočo dušo... nas uče. Zanj ne veljajo pravila vse prirode. Njegov dom je "nad zvezdami". Tukaj pa si ga mora zaslužiti.

Ne misli, človek! Ne uči se, kajti sicer bi spoznal, da so nad zvezdami zopet zvezde, in nad temi zopet zvezde, sami "drugi svetovi", ampak vsi podobni naši "solzni dolini", naši veliki svetilki solncu in naši nočni luči luni. Če bi letel miljone let s hitrostjo svetlobe, ki preleti tristotisoč kilometrov v sekundi, bi priletel do zvezdne skupine, ki jo še naši dalekogledi kažejo. A nad njo in okrog nje bi videl zopet zvezde, zopet Rimske ceste brez konca in kraja, in v miljardah, v biljonih in triljonih let ne bi nikdar našel prostora za "drugi svet", ki ne bi bil del našega splošnega, brez mejnega, neskončnega sveta.

Toda glej! Na tem našem malem planetu, ki ni v primeri z neskončnostjo toliko kolikor prašek v primeri z zemljo, žive ljudje, sije solnce, letajo metulji, žubore potoki. In našim očem se kažejo lepote, naša ušesa gledajo lepote, naše prsti lahko dotipajo lepote. In več! Naše roke in naše glave ustvarjajo lepote.

In ljudje jih uživajo.

Solzna dolina...? Oj seveda! Še hujše. Krvava dolina je ta naša zemlja, vsa poškropljena in pognojena s človeško krvjo. Dolina bestialnih grozot in strahot, domovina zločina, domovina umora, domovina vojne. V Evropi ali v Ameriki — kamor pogledaš, vidiš solze in kri.

Ampak — dejali so, da je solzna dolina po božji volji. Nič druzega kakor solzna dolina.

Zamiži še enkrat, da ne izgubiš vere.

Ali te je kdaj noga zanesla v velika mesta? Si li kdaj hodil po dunajskem Ringu, Unter den Linden v Berlinu, po pariškem opernem Boulevardu? Si li bil kdaj na Fifth Avenue v New Yorku ali na Michigan Avenue v Chicagi? Si li kdaj videl rezidence okrog Pittsburga, Clevelanda, Indianapolisa?

Človeške roke so zgradile po človeških načrtih čudežne palače, kakor da so jih izmislili bogovi. Tu se blešče mramorni stebri, stene s prekrasnimi slikami so obrobljene z zlatom, dragocene freske prenašajo pravljice v resničnost. Za vse potrebe je poskrbljeno, in umetno raskošje pokriva prozo potrebe s poezijo iluzije. Po vestibilih, atrijih, dvoranah, po intimnih sobah je človeško delo namestilo "drug svet". Na tej zemlji.

Je li to solzna dolina?

Božič je bil. V žaru neštetih čarobnih lučic se je bleščalo na tisoče in tisoče božičnih drevesc. Kdor bi bil mogel pogledati skozi vsako okno, skozi vsako ključavnico, bi bil obstrmel, morda oslepel od krasote daril, vrednih na miljone dolarjev, razpoloženih pod božjimi smrekami.

Solzna dolina?

Visoko gor v zvezdarni sedi mož pred ogromnim teleskopom in gleda z umetnimi očimi v neskončnost. Tam vidi svetove, opazuje, kako se gibljejo, meri in računa njih pota, vaga njih gmoto.... V laboratoriju se sklanja človek nad mikroskopom in opazuje živalice v kapljii vode, ki jim je toliko kolikor nam zemeljska obla. V največje in v najmanjše prodira človeški duh, osvajajoč si vesoljnost.

Solzna dolina?

Vsa priroda protestira s svojimi silnimi glasovi, opjočimi radost in krasoto.

Za življenje, ne za smrtno pokoro je nastala ta zemlja, in človek je poklican, da na njej živi in uživa življenje. Priroda mu je dala moč, da obriše solze in zamaši njih vire. Dala mu je oči, da lahko najde novo pot, in dala mu je razum, da lahko spozna novo leto.

Kdor bo živel v solzni dolini, ga ne učaka nikoli; tisti, ki se bodo bojevali zanj, si ga bodo priborili. Boj uči človeka priroda, uči ga pa tudi solidarnost.

Stotisoč pogojev za lepo življenje je na zemlji; treba je le, da poseže človeštvo po njih; če bo imelo pogoje, bo imelo življenje.

Ste li slišali glas socializma? On je odmev mogočnega nauka prirode, da so združene sile pomnožene sile. Poslušajte ta glas, združite svoje moči, osvojite si življenje.

Premagajte nevednost, suženjstvo in strah! Tedaj ne bo več solzne doline.. Na zemlji pa bo novo leto.

Molohove žrtve.

Priroda ni kriva.

Komu žrtvujejo vse tiste neštete ljudi, ki jih pobijajo na okrvavljenih poljanah Evrope šrapneli in granate, krogle iz strojnih in svinčenke iz repetirnih pušk, bajoneti in sulice, lakota, kolera, tifus in mraz?

Za koga, za čigavo korist, komu v prid bo po vojni ostalo na tisoče in tisoče vdov in sirot, pohabljencev in blaznih?

Vemo, da niso zakoni prirode blaga milost; kdor bi v njej iskal človeško srce, bi se kruto zmotil. Prirodi je smrt toliko kolikor življenje. Prvi krik novorojenčka in zadnji zdihljaj umirajočega sta ji enako vredna. Kri je kemična sestavina kakor voda, in črv je njeno bitje kakor človek.

Priroda nima mehkih občutkov in ne ve nič o usmiljenju. V svojih učinkih je sama za človeške pojme kruta. Svojemu najplemenitejšemu bitju na zemlji ni dala ne paradiža ne brezskrbnega življenja, temveč ga sili, da se muči in trudi za svoj obstanek in za vsako pridobitev bolj kakor marsikatera žival. Dala mu ni debelega kožuha kakor severnemu medvedu, da bi ga varoval mraza, zgradila mu ni varne strehe nad glavo, postlala mu ni mehke postelje.

Orlu je dala bistrejši vid, levu večjo telesno moč, kači večjo gibčnost. Krt se lahko zarije v zemljo, ptič lahko leta po zraku. Človek mora hoditi po dveh nogah, in še to mu je umetnost, katere se mora dolgo učiti, preden jo zna.

Prirodne sile same so pobijale ljudi, tako da je že davno vsa zemlja ogromen grob ne le naravno umrlih, temveč tudi na vsakovrstne načine ponesrečenih ljudi. Morski valovi so pljuskali preko obale, trgali trdno zemljo in s suhih tal goltali svoje žrtve. Viharji so pokopali male čolne in velikanske ladje brez števila na dnu morja. Potresi so porušili velikanska mesta in zasuli cela plemena pod razvalinami. Vulkani so zagrnili nepregledne pokrajine z lavo in s pepelom ter pokopali pod to strašno odejo narode moških, žensk in otrok. Iz oblakov treska strela, iz neskončnosti padajo meteorji, iz zemeljske globočine brizgajo vreli vodometi. Na vseh koncih in krajih preže nevarnosti na človeka kakor na Odiseja, ko je iskal s svojo ladjo pot skozi sicilsko ožino in je Homer o njem pel:

Incidit in Scyllam,
qui vult vitare Charybdim.

Če se izogneš Charibdi, postaneš plen Scylle.

Na prirodo se ne smemo sklicevati, če nas grabi gnev, kadar gledamo sedanje grozote in poslušamo v duhu strahovite krike in presunljivi stok človeških žrtev. Priroda je indiferentna, zanjo veljajo le njeni zakoni. Dobro in slabo — te so pojmi človeka; koristno in škodljivo — to so besede našega jezika. Priroda jih ne pozna.

Še je Moloh bog.

Človek je stvor prirode. Ali razlikuje se od drugih. Med vsemi njenimi bitji, vsaj kar jih poznamo na zemlji, stoji na najvišji stopnji razvoja.

To ga je napravilo ponosnega, in svojemu ponosu ni znal dati mogočnejšega izraza, kakor da se je primerjal Bogu. "Po svoji podobi ga je Bog ustvaril."

Žalosten bi bil tisti bog, ki bi ga morali smatrati za prapodobo človeka. Vse misli, ki so se v dolgih dobah razvile v človeku o nadzvezdni vzvišenosti božji, o njegovi modrosti, dobroti in ljubezni, bi morali pokopati, na oltar pa postaviti pozlačeno, s svilo in barzunom odeto — zverino.

Kajti v zverinski podobi, v zverinski vlogi se nam kaže sedaj tudi človek. Vladajoči bog današnjih dni je Moloh. On zahteva človeške žrtve, in po njegovi podobi ustvarjeni ljudje mu jih doprinašajo — na stotine, na tisoče, na miljone.

In medtem ko mu žrtvujejo, mu pojo slavo ter razglašajo to "službo božjo" za najimenitnejši izraz "velikega človeškega duha."

Na višji stopinji razvoja stoji človek kakor som ali medved. A vendar ne bi smel govoriti o najvišji stopnji, kajti lestev, po kateri pleza, je izpod njega veliko krajša kakor nad njim.

Dokler ima človek še Moloha med svojimi bogovi, ne sme prepevati o svoji visokosti in veličini. Da se izkoplje iz zverinstva, mora porušiti Molohov oltar.

Zmaga razuma.

Zakaj se bojujejo sedaj cesarski, carski, kraljevski vojaki?

Nobeno kulturno vprašanje ni povzročilo sedanje vojne. Spori, iz katerih se je porodila, tiče v gospodarski kunkurenci kapitalistov raznih dežel. Delavci so bili v mirni dobi njih sužnji. Cele armade so jim služile edino za to, da se je v njihovih blagajnah kupičil dobiček, izvlečen iz krvavega pota. Ljudske mase niso bile udeležene v brezsrčnih gospodarskih bojih, ki so jih vodili nemški industrialci z angleškimi industrialci, avstrijski agrarci z ruskimi agrarci.

Niti za rešitev narodnih vprašanj se ni pričela vojna. Pod avstrijskim kakor pod nemškim in ruskim žezlom so bili podjarmljeni različni narodi, a njih osvoboditev ni bila na programu vojne.

To so Molohove žrtve.

Priroda ni kriva tega klanja in ne joka nad njim. Ali priroda je dala človeku možgane in v njih razum, da bi lahko spoznali grozovito nezmiselnost teh moritev.

Razumni ljudje se pobijajo, in mogoče jim je razbrati, da se žrtvujejo Molohu brez prida zase, brez koristi za svojce, brez dobička za kulturo, brez uspeha za svoj narod, brez pridobitve za svoj razred. Mogoče jim je razumeti, da ubijajo ljudi, ki jim niso nikdar nič storili, in da sami niso ničesar storili onim, ki jih ubijajo. Mogoče jim je pojmiti, da nimajo sami nič opraviti s to vojno, z njenimi vzroki in z njenimi nameni, ter da so slepo orodje prav tako kakor puške in topovi, s katerimi streljajo, kakor kopja in bajoneti, s katerimi bodejo.

In vendar korakajo v Molohovo žrelo, vdano čakajoči, kdaj jih opeče in pogoltne.

Kaj bi mogli storiti druzega? Poklicali so jih, oblekli, oborožili, pa odpeljali v klavnico. Vedo, da je klavnica, kamor gredo, pa vendar gredo. Tudi taki, ki so že bili v peklu, ranjeni, pa potem zašiti, tudi taki, ki so sami že izkusi vse strahote in ki se zgražajo v dnu duše ob misli, da se bo ponovilo, kar presega vsa grozodejstva furij in vso maščevalnost Erinij, se vračajo v klavnico.

Kajti izbira je le dvojna: Navdušenje za cesarja, dom in vojno, ali pa nagla sodba oziroma hipna smrt iz orožnikove puške. Izbiraj! To ni težko...

Razum je dala priroda človeku. Z njim lahko spozna Moloha, z njim tudi lahko najde orožje, da ga premaga.

Doslej še ni rodil človeški razum tega ploda. Le v nekaterih glavah se je zasvetilo in spoznale so, da more biti vsa kultura le sad solidarnosti in da je tudi Moloh le s solidarnostjo premagljiv. Ali v množicah je umevanje še slabotno in zato je slabotna tudi moč.

Lahko bi bila tako velika, da ne bi mogel nihče več ukloniti polkov in armad po Molohov jarem. Ali tako velika bo šele tedaj, ko vzraste iz solidarnosti socializem. Tedaj vrže človeštvo najgroznejšega malika, Moloha, ob tla.

Vojna ni vedno enaka vojni.

Tisočletno kraljestvo še ni zavladalo na zemlji. Niti socializem, ki je skromnejši od ponosnega nauka o nebesih na tem in na onem svetu, še ni zmagal in ni dal družabnemu življenju svoje podlage.

Kolikor koli nam je vojna sama ob sebi gnusna, kolikor koli pričakujemo in smo prepričani, da izginejo nekoč vzroki in povodi vojne, vendar razumemo, da še ni prišel čas. Vemo, da se bo morala cena človeškega življenja sploh povečati, kadar bo človek veljal za človeka in se ne bodo ljudje razlikovali po razredih. Železnice ne bodo nehale voziti in premog se bo dalje kopal; toda znanje, čigar polje se skoraj brezmejno širi pred našimi očmi, bo dajalo obrambna in varnostna sredstva, ne da bodo znana, ampak da se bodo resnično rabila.

Človek ne bo letal po zraku, da meče bombe iz aeroplana in ubija žene in otroke, ampak da se poveča njegova veda in pospeši njegov promet. Tedaj ne bo stoinstotisoč ljudi vlagalo svojih sil v neplodno delo po tovarnah za topove in po arzenalih, in drugo, v denar izpremenjeno delo se ne bo na miljarde tratilo za morilno orodje.

Ali na svoji poti še nismo prišli do te postaje.

Sedaj je vojna še šega človeške družbe in na svoj način je neizogibna.

Nikdar se ne bi mogli navduševati za vojno. Poznamo jo kot žalosten ostanek divjaštva, vemo, da je strašen kos barbarstva, ne motimo se o zverinstvu, ki je z njo neizogibno spojeno. Kljub temu ne moremo reči, da bi jo brezpogojno v vsakem slučaju odprisegli.

Ako bi spoznali, da je vojna edino sredstvo, s katerim je v gotovem času mogoče doseči velik in resničen napredek človeštva, rešiti svobodo in uresničiti ideale, ki so vredni žrtev, bi bila puška tudi v naših rokah bojno orodje.

Bili so v zgodovini momenti, ko je bila vojna potrebna za boljšo bodočnost človeštva. Ni jih bilo kdove koliko. Večinoma so jo povzročali interesi posameznih vladajočih razredov, včasi zelo majhnih krogov, včasi je bila blaznost njen vir.

Toda tudi to pravilo je imelo izjeme. Amerika sama je bila dvakrat v takem položaju, da je bila njena vojna resnična ljudska vojna. In če bi prišla neizprosna prilika, da bi bilo treba braniti kulturo od barbarstva, svobodo od tiranije, pravi napredek od reakcije, če bi bila ta obramba le z orožjem mogoča, se sicer ne bi veselili, ne bi slavili klanja, ne bi razglašali "svete" vojne, ali sprejeli bi, kar se ne bi dalo odvrniti, in skrbeli bi z napetjem vseh sil, vkljub vsem žrtvam, da ne bi tema premagala luči.

Niti za trenotek ne bi zaspal razum v prevari, da je vojna kulturno dejanje; ali z vsem svojim srcem bi bili v taki vojni.

Ali s sedanjo vojno ne more socializem skleniti nobenega prijateljstva. Razumljivo je, da se socialisti onih dežel, v katerih čutijo, da so napadeni, udeležujejo obrambe in se upirajo, da bi se razmere še poslabšale vsled tujega imperializma. Toda o kakšni ljudski vojni ne more biti govora, kjer se koljejo narodi brez svoje volje na povelje tiranov, za interese gospodujočih.

Med vojno in vojno je razlika. Za boljšo bomo smatrali šele tisto dobo, ko bo človeštvo toliko dozorelo, da bodo topovi le še zgodovinski spomin. Dokler so razmere še tako nepopolne, da spada vojna med neizogibne človeške uredbe, pa vsaj ne smemo pozabiti, da je med vojno in vojno razlika.

Socialistična konferenca.

Na predlog skandinavskih sodrugov sklicana konferenca, o kateri smo se že zmenili, bo dne 15. januarja v Kodanju, ter bo imela pripravljalen značaj.

Skupni odbor skandinavskih strank je poslal socialističnim strankam v Nemčiji, Franciji, Angliji, Rusiji, Avstriji, Srbiji, Belgiji in Turčiji ter mednarodnemu socialističnemu tajništvu v tem oziru sledeči dopis:

"Grozna vojna, ki traja zdaj že čez tri mesece, je napravila seveda na člane naših strank globok vtisk, in že dolgo smo se vpraševali, na kakšen način bi se mogel temu strašnemu stanju napraviti konec.

Sklepi mednarodnih kongresov nalagajo socialni demokraciji dolžnost, da poseže vmes, če izbruhne vojna, da se čimprej doseže konec. Ker pa bo mednarodno socialistično tajništvo sedaj težko v takem položaju, da bi moglo storiti potrebne korake, smo obravnavali to stvar že dlje časa v odboru, ki so ga za to določile naše stranke v skandinavskih deželah. Rezultat je ta, da se skliče za sedaj konferenca zastopnikov iz nekaterih nevtralnih dežel.

Povabljene so Holandska, Norveška, Švedska in Danska. Razuntega so kot gostje povabljene naše bratske stranke v Ameriki in Švici, ker so od njih predloženi obširnejši predlogi, tičoči se deloma sklicanja kongresa, deloma pa obširnejše konference.

Razume se samo ob sebi, da se ne more ta konferenca baviti ne z razmerami, ki so povzročile izbruh vojne, in tudi ne s stališčem socialističnih strank v posameznih deželah. Njena naloga bo le ta, da poišče podlago, na kateri bi mogla socialna demokracija uvesti akcijo za mir.

Naloga konference naj bi torej bila:

Zbirati ljudsko razpoloženje v posameznih deželah in ga utrjevati, da bo zahtevalo tak konec vojne, ki zagotovi trajen mir;

stremiti za tem, da se napravi poizkus sprave na taki podlagi, da se pri definitivnem sklepanu miru ne menjajo nobene meje, ne da bi se priznala pravica samoodločevanja narodov; omejitev oboroževanja; obligatorično mednarodno razsodišče;

razprava in sklepanje o korakih, ki naj bi jih na konferenci zastopane parlamentarne frakcije storile pri vladah dotičnih dežel. Namen teh korakov naj bi bil naprositi vlade, da bi uvaževale iniciativo za konec vojne, in sicer eventualno s skupnim nastopom vlad nekaterih nevtralnih držav.

Nadalje sta predloženi sledeči točki za razpravo na konferenci:

Predlog iz Švice, da se skliče konferenca zastopnikov iz vseh nevtralnih držav;

predlog iz Amerike, da se skliče mednaroden kongres.

Zdi se nam nemogoče, da bi sedaj zbrali zastopnike bratskih strank iz vojskujočih se držav, pač pa želimo, kolikor je mogoče, da bi se nam kakor tudi mednarodnemu socialističnemu tajniku poslala poročila o nazorih, ki vladajo v teh deželah o sedanjih razmerah in o položaju samem. Ničesar nismo hoteli storiti v tej stvari, ne da bi Vas obvestili, pa Vas prosimo, da izpolnite naše želje, kolikor Vam je mogoče. Poročilo bi morali dobiti najkasneje do konca tega meseca.

Vsa pojasnila o konferenci daje: Th. Stauning, Römersgade 22, Kopenhagen K.

S socialističnim pozdravom

v imenu socialističnih strank: na Švedskem Hj. Branting; na Norveškem Chr. H. Knudsen; na Danskem Th. Stauning.

Božično veselje.

S podzemeljskimi minami smo vrgli cel bataljon sovražnikov v zrak. Hvalite vsi Boga!

•

Naši šrapneli so pokali nad sovražnimi črtami, da so se trumoma valjali v krvi. Veselje je veliko v nebesih in na zemlji.

•

Po krutem boju smo pregnali sovražnika iz okopov. Izgube so velikanske. Bog je z nami.

•

Naši aviatiki so leteč preko mesta izmetali dvajset bomb, ki so večinoma zadele. Število ubitih ni znano, mora pa biti precej veliko. Na aviatike so sovražniki streljali, a Bog jih je čuval.

•

Ko smo pregnali sovražnika po besnem boju na bajonete iz njegovih pozicij, je bil sneg vsenaokoli rdeč. Tudi naša kri ga je barvala, ali z božjo pomočjo je bila zmaga naša.

Med sovražniki vlada lakota, in vsakovrstne bolezni kose njihove vojake kakor travo. Bog je očitno naš zaveznik.

•

Pustili smo sovražnika čez reko, potem so začeli naši topovi treskati vanj, preden se je mogel razviti. Vrgli smo ga v reko. Stoinsto jih je utonilo v mrzli vodi. Zahvalili smo se Bogu za slavno zmago.

•

Ko smo naskočili sovražnika z bajonetom in glasnim "Hura,", se je iz mesta zaslišal polnočni zvon.

•

Prišli smo od polnočne maše, polni svetih čuvstev. Bila je prava božična noč, tiha in mrzla in jasna. Naenkrat je zažarelo nebo. To ni bila severna zarja, nego požar. Bil je krasen pogled, in naše tihe molitve so se hvaležno povznesle k Bogu. Gorelo je sovražnikovo mesto okraj meje.

SODRUG TUCOVIĆ PADEL!

Veliko žalostnih vesti prihaja sedaj iz kulturne Evrope o grozodejstvih, ki so jih krstili za vojno. Med najžalostnejše spada ta, ki jo pravkar javlja Srbija:

V bitvi pri Lazarevcu je padel tajnik srbske socialistične stranke, naš predragi sodrug Dimitrije Tucović. Četudi se je človek že davno odvadil plakati, bi se vendar zjokal kakor otrok. Kdor ga je poznal, se prime za glavo in se vprašuje, če je res mogoče, da ga ni več med živimi, njega, ki je bil samo življenje, samo delo, njega, ki ga je moral vsakdo rad imeti, kdor je prišel z njim v dotiko.

Tucović je padel! Kakšna grozna satira, kakšna krvava ironija je to! Do dna duše prepričan nasprotnik vojnega barbarizma, do skrajnosti dosleden bojevnik zoper vojno, ki je takorekoč v dežju svinčenk agitiral za socialistične ideale — žrtev vojne!

Kaj je imel Tucović opraviti z atentatom na Franca Ferdinanda, on, ki je bil zaprisežen nasprotnik vse atentatorske taktike in vsega šovinističnega nacionalizma? Kaj je bil on odgovoren za politiko srbske vlade, on, ki je spadal med najodločnejše nasprotnike Pašićeve in vse oficielne politike..

Znano je, kako dosledno so srbski socialisti nastopali v času prve in druge balkanske vojne, pa tudi letos, ko je Avstrija napadla njih deželo. In zdaj je eden njih najodličnejših voditeljev, tisti, v čigar rokah so se stekale vse niti strankinega življenja, mrtev, ubit na bojišču. Ubit morda od vojaka, ki ga ni poznal, ki ni nikoli slišal njegovega imena; ubit morda iz puške sodruga, morda iz puške znanca, ki bi si populil lase in zblaznel, če bi vedel, kakšen cilj je zadela njegova krogla!

Kajti onkraj Save in Drine so poznali Tucovića, in kjer so ga poznali, so ga radi imeli!

Taka prokletstva poraja vojna!

Dimitrije Tucović je bil izredno nadarjen in izredno izobražen mož. Vsa veda, ki je v zvezi s socializmom, mu je bila odprta. S potovanj je poznal takorekoč vso Evropo. Govoril je več svetovnih jezikov. In njegova delavnost je bila velikanska.

Za svojo stranko si je pridobil tako velike zasluge, da jih ni mogoče oceniti v kratkem spominskem članku. Četudi se pravi, da ni nihče nenadomestliiv, bo vendar srbska in vsa jugoslovanska socialistična stranka bridko občutila njegovo izgubo.

Sodrug Tucović je bil zlasti zagovornik balkanske federativne republike. Imel je izredno bister političen pogled in je dobro razumel, da se morejo balkanski narodi le v taki zvezi rešiti tujega vpliva naj bo ruskega ali avstrijskega, ki ne pomeni nazadnje nič druzega kakor podjarmljenje balkanskih narodov.

Sodruga Tucovića ni več. Dve vojne je prebil; v tretji ga je zadela smrt. Njega, našega "sovražnika," ki nam je bil bližji od vseh Francjožefov in Berchtoldov in več vreden od vseh teh roparskih natur!

Tudi tej žalostni misli se moramo privaditi, in le spomin moremo ohraniti. Najčastnejši spomin!

Sovraštvo do kapitalistov.

Četudi ne tajimo, da je za socializem treba nekoliko več znanja kakor za navadno gostilniško zmerjanje, so vendar nekatere njegove resnice tako enostavne, da bi morali pričakovati njih razumevanje vsaj pri tistih svojih ljubeznivih nasprotnikih, ki se radi pobahajo z neko učenostjo. Seveda sta baharija in resnična učenost tako različni kakor kumara in ananas. Ali vendar! Če se gode ena melodija dannadan, ostane naposled tudi povsem nemuzikaličnemu človeku v ušesu.

Nasprotnike imamo, ki hočejo včasi polemizirati s socializmom; svoje ugovore pa izvajajo iz stavka: Socializem je sovražen kapitalistom.

Taka trditev se zdi ljudem brez globokejšega vpogleda povsem pravilna. In vendar je povsem napačna. Da ima socializem veliko opravka s kapitalisti, je dejstvo, ki izvira iz njegovega gibanja. Ali socializem je veliko več; njegov boj velja kapitalističnemu sistemu, kapitalističnemu družabnemu redu — in to je nekoliko več. Poleg tega ne ostaja socializem negativen, ampak je vseskozi pozitiven. On se ne zadovoljuje s tem, da odpravi kapitalistično uredbo, ampak hoče zgraditi nekaj druzega popolnoma določenega, na njegovih tleh.

Kapitalisti so tudi srednjemu stanu neljubi. Majhen podjetnik, v čigar delavnici je kakšnih dvajset delavcev zaposlenih, gleda zelo pisano, če sezida kapitalist tovarno, v kateri izdeluje pettisoč delavcev enako blago. Kajti to bo huda konkurenca.

Tak majhen podjetnik bi najrajši odpravil velekapitalista. On zahteva zakone proti velikim tovarnam, proti kompanijam in trustom. Delavcu pa skuša sugerirati, da imata v tem boju enake interese, ker je kapitalist obema skupen sovražnik.

Ali kaj naj izvaja delavec iz te "skupnosti interesa"?

Za malega izkoriščevalca naj dela ceneje kakor za velikega.

Zakaj?

Ker bo drugače veliki pohrustal malega . . .

Ali je to res skupnost interesov? Kakšno korist imajo delavci od tega, če se ohranijo male pijavke?

Prav nobene ne, škode pa dosti. Zakaj čim manjši je podjetnik, tembolj je prisiljen, da izkorišča. Rockefeller bi brez skrbi lahko plačeval veliko boljše mezde, nego jih plačuje; lahko bi skrajšal delovni čas v vseh svojih podjetjih; lahko bi dal vsakemu delavcu nekoliko tednov plačanega dopusta na leto. Njegov profit bi se sicer nekoliko zmanjšal, toda nevarnosti ne bi bilo zanj nobene.

Velekapitalista goni nenasitnost, da izkorišča; mali podjetnik pa je prisiljen, ker ga goni skrb za njegov obstanek.

Velekapitalistu prinaša že množina tako velik profit, da mu dežuje takorekoč denar skozi okno, tudi če zelo omeji izkoriščanje.

Mali podjetnik mora do skrajnosti izkoriščati, kajti on mora iz malega števila delavcev izprešati toliko, da more poizkusiti konkurenco z velikim kapitalistom.

Kar more živeti samo od najkrutejšega izkoriščanja, to ne sme od izkoriščanih zahtevati podpore in požrtvovalnosti.

Sicer je pa sploh ni požrtvovalnosti, ki bi mogla rešiti poginu namenjena mala podjetja, kajti stotak ne bo mogel trajno konkurirati z miljonom, pa naj se obrača, kakor se hoče. Požrtvovalnost delavcev za male izkoriščevalce bi bila blaznost.

Bila bi pa blaznost tudi tedaj, če bi mogel delavec s svojim stradanjem pomagati, da bi se srednji stanovi ohranili, zakaj s tem bi le raztegnil svoje stradanje v večnost.

Mali podjetniki so nazadnjaki. Oni sanjajo o preteklih časih, ko je bil mali mojster velik gospod, in žele, da bi se vrnili tisti časi. Kapitaliste bi odpravili, če bi mogli, zato da bi napravili nekoliko korakov nazaj, ne pa da bi šli naprej.

Delavstvo pa nima prav nobenega razloga, da bi se vračalo v preteklost, ampak upira svoje poglede v bodočnost. Pot delavstva je pot človeštva.

Ta pot vodi skozi kapitalizem. Četudi poznamo vse njegove grehe, vendar vemo, da je neizogiben. Če sem osem let star, sem otrok; če jih štejem štirideset, sem mož. Ali iz prve dobe v drugo ne morem skočiti, ne da bi bil nekaj časa mladenič. Ako posejem danes pšenico, mi ne more jutri zrela zrasti; seme mora najprej vzkaliti, zrasti morajo korenine, zrasti mora bilka, priti mora cvet, šele iz njega nastane plod, in tudi ta mora imeti svoj čas, da dozori.

S človekom je prav tako; in s človeško družbo tudi.

Če vemo to, bi morali biti naši možgani zasukani, ako bi gradili svoje delo na sovraštvu do kapitalistov. Izza fevdalizma, izza manufakture je moral priti kapitalizem; brez kapitalistov pa ni kapitalizma.

Čemu bi jih torej sovražili?

S tem ni rečeno, da jih ljubimo. Sofisti naj nikar ne poizkušajo takih izvajanj. Kjer ni sovraštva, še ni treba, da bi bila ljubezen.

Med nami in med kapitalisti je boj. Ali tukaj ne gre za oseben boj. Socialisti prav nič ne koprne po tem, da bi spravili Rockefellerje, Astorje, Morgane, Carnegije, Rothschilde, Kruppe i. t. d. s sveta, temveč jim privoščijo dolgo življenje in mnogo otrok. S smrtjo enega izmed njih ali pa tudi vseh ne bi nič pridobili, zakaj če so ti ljudje glavni stebri kapitalističnega sistema, vendar ni ves sistem v njih in ne umre z njimi.

Odpravi pa se lahko kapitalistični sistem, ne da bi moral le eden izmed teh imenitnih gospodov izgubiti življenje. Socialistična družba se lahko organizira kljub kapitalistom, čim dozori delavski razred zanjo.

Boj s kapitalisti nikakor ne izčrpava socialističnega boja, temveč je le njega del. V celoti je socialistični boj naperjen proti uredbam kapitalistične družbe, ki so gospodarske in politične, ter proti vsemu, kar vzdržuje te uredbe.

Tako je naš boj namenjen klerikalizmu in militarizmu, ker sta to dva stebra kapitalizma. Namenjen pa je tudi nevednosti, ki je najmočnejša podlaga razrednega gospodstva. Obrača se proti današnjemu izkoriščanju, ker jemlje to delavstvu moč in sposobnost za boj.

Kdor misli, da je označil socializem, če pravi, da sovražijo socialisti kapitaliste, je smešen. Ako bi bilo to sovraštvo vsebina socializma, bi bilo naše delo lahko. Kajti sovraštvo vcepiti ljudem v srce ni težka naloga; to vedo naši sovražniki prav dobro.

Ali socialisti imajo mnogo več in mnogo težjega opravka. To nič ne de. Izvršili bodo svojo nalogo, ker čutijo v sebi več moči, nego mislijo naši ljubeznivi nasprotniki in učeni kritiki.

VOJNA BO DOLGA.

Francoska zbornica se je sešla. Najvažnejše, kar je posneti po poročilih o njeni seji, je to, da mora biti svet pripravljen na dolgotrajno vojno. Kajti ta seja ni kazala nobenih znamenj tiste utrujenosti in tistega obupa, o katerem so govorili nemški glasovi.

Po sliki s te važne seje mora človek soditi, da je Francija kljub vsem težkim žrtvam pripravljena bojevati se do skrajnosti proti nemškemu imperializmu in da hoče napeti vse sile za rešitev svojega demokratizma.

Med strankami in vlado se je bil dosegel dogovor v tem zmislu, da se ne bodo vodile nobene debate, ki bi se mogle v javnosti napačno razlagati. Na ta način je dobila seja nekakšen slovesen značaj in je napravila velik vtisk. Ne le da so bile vse galerije prenapolnjene, ampak tudi okrog palače, v kateri zaseda francoska zbornica, so se tlačile ogromne množice.

Poslanci so bili skoraj polnoštevilno navzoči. Manjkali so le tisti, ki so ostali na bojišču — nekateri v bojni vrsti, nekateri pa mrtvi. Razun tega so prazni sedeži poslancev Delory, Chesquierre in Boily, ki jih drže Nemci v Lillu po srednjeveški barbarski šegi za talce, in pa sedež poslanca Pasquala, ki je v nemškem vojnem ujetništvu. Vsi so socialisti.

Ministrski predsednik Viviani je na začetku seje ostro napadel nemško vlado. Slovesno je izjavil, da se je francoska vlada do zadnjega trenotka trudila, da bi bila ohranila mir in da je podpirala posredovanje Anglije, ki se je v enakem zmislu prizadevala. Nemški vladi je Viviani očital, da je hotela vojno in da je v prvi vrsti odgovorna zanjo. Potem pa je izjavil, da se bo Francija bojevala do skrajnosti in da je trdno prepričana o končni zmagi.

Govor ministrskega predsednika je zbornica sprejela z velikim navdušenjem, katero se je polastilo tudi občinstva.

Ni dvoma, da je Viviani tako govoril, kakor mislijo v sedanjem položaju Francozi sploh. Nemške čete stoje na francoskih tleh, toda Francozi se ne čutijo premagane, ampak so prepričani, da se jim bo posrečilo pregnati napadalca, in še več — da ga bodo končno odločilno premagali. Na Francoskem prevladuje vera, da more le nedvomen poraz nemškega militarizma zagotoviti bodoči mir.

To mišljenje, naj že kdo sodi o njem kakor hoče, mora pregnati vse misli optimistov, ki so prerokovali, da bo vojna kratkotrajna. Nemčija je v prvi fazi pridobila razne uspehe, med katerimi je glavni ta, da se je — izvzemši vzhodno Prusijo — vse klanje vršilo na nenemških tleh. Ali nobenega svojih sovražnikov še ni porazila, kakor so mislili njeni preroki, ki so računali, da bodo pred zimo v Parizu in v Varšavi, da bo Srbija pred božičem od Avstrijcev okupirana in Anglija nevarna ugrožena.

Naj se vojna nadalje razvije kakorkoli, to je jasno, da so na vseh straneh še nepremagane sile in da se delajo povsod velikanske priprave za nadaljevanje vojne, takorekoč za novo spomladansko vojno.

Tudi Francija ne misli odložiti orožja. In tako je jasno, da ne more biti govora o hitrem koncu krvave tragedije. Še bo teklo veliko krvi.

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januarja 1891. — Inkorporirano 24. februva 1908 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds.: JOHN GORŠEK, Box 179, Radley, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245., Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207 Rdley, Kans.
MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

FRANK SELAK, Box 27, Frontenac, Kans.
JOHN MIKLAVC, Box 227, Frontenac, Kans.

Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša $1.50.

Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajniku.
Vse denarne pošiljatve pa gl. blagajniku.

LIEBKNECHTOVA IZJAVA.

Takoj po zadnjem glasovanju o petih miljárdah novega vojnega kredita v nemškem rajhstagu, proti katerim je glasoval edini socialistični poslanec dr. Liebknecht, smo objavili kratek izvleček iz izjave, s katero je utemeljil svoje glasovanje. Medtem je prišlo v Pariz popolno besedito te znamenite izjave, ki se glasi:

"Ta vojna, katere ni hotel nobeden izmed prizadetih narodov, ni bila napovedana v interesu Nemčije ali kateregakoli druzega naroda. To je imperalistična vojna za kapitalizacijo in za gospodstvo na svetovnem trgu, za politično gospodstvo v važnih krajih zemlje in za blagor bankarjev in industrialcev. S stališča oboroževalne tekme je to preventivna vojna, izzvana skupno od vojnih strank Nemčije in Avstrije v mraku polovičnega absolutizma in tajne diplomacije.

Ta vojna je obenem bonapartističen poizkus, da bi se demoraliziralo in razdrlo naraščajoče delavsko gibanje. To je jasno kljub ciničnemu režijskemu načinu, s katerim hočejo zavarati ljudstvo.

To ni obrambna vojna. Mi ne moremo verjeti vladi, kadar izjavlja, da je to vojna za obrambo domovine. Vlada zahteva denarja. Kar moramo mi zahtevati, je nagel mir, ki ne poniža nikogar, mir brez nasledujočega črta.

Vsak napor v stremljenju za tem ciljem se mora izvršiti. Edino vztrajno, soglasno potrjevanje te želje v vseh vojskujočih se deželah more končati krvavi masaker, preden bodo vsi prizadeti narodi izčrpani. Edini trajni mir bo mir, ki je vtemeljen v solidarnosti delavnih množic in v svobodi. Socialisti vseh dežel morajo delovati za tak mir, ravno kadar je vojna.

Protestiram proti nasilstvu nad Belgijo i Luksenburgom, proti osvojevalnim namenom, proti vojaški diktaturi, proti popolnemu zanemarjanju političnih in socialnih dolžnosti, ki se kaže pri vladi in med gospodujočimi razredi."

Če si je v takih razburjenih časih, kakršnem je sedanji, res težko ohraniti jasno glavo, zaslužuje sodrug Liebknecht tem več priznanja, da si jo je ohranil.

LIEBKNECHT NA VOJNO.

Razumljivo je, da ima nemška vlada, kadar sliši Liebknechtovo ime, enake občutke kakor hudič, kadar mu zadiši kadilo. Njegovo glasovanje zoper pet miljard vojnega kredita je silno razdražilo velike glave v Nemčiji — hudomušneži celo pravijo, da je Viljem zbolel od te jeze, ne pa od prehlajenja — in mogotci bi se radi maščevali. Toda zdi se, da so razmere v Nemčiji vendar nekoliko drugačne kakor l. 1870. in tudi malo drugačne, nego jih opisujejo pruski patrioti, ki venomer gonijo, da je ves nemški narod navdušen za vojno. L. 1871. so še Bebela in Liebknechtovega očeta lahko enostavno procesirali zaradi veleizdajstva in ju poslali v trdnjavo. Zdaj se menda ne upajo poslužiti take kratke metode, kar pomeni, da mora biti med samimi patrioti na Nemškem vendar precej takih, ki soglašajo z Liebknechtom in katerih ne bi vlada provocirala.

Zato pa prihaja druga vest. Glavno glasilo francoskih socialistov. "Humanité" poroča, da je bil Liebknecht poklican v armado in da mora na vojno. Škoda, da se ne more vnaprej natančno izračunati, kako bodo krogle frčale! Če bi to šlo, bi že vedeli, kam naj postavijo Liebknechta.

RUSKA MATI AVSTRIJSKI MATERI.

Vojaka Fischelschweigerja, ki je služil pri 27. pešpolku, so Rusi težko ranjenega zajeli in prepeljali v bolnišnico v Kijev, kjer je umrl. V bolnišnici mu je stregla ruska usmiljenka, katere mati je sedaj pisala Fischelschweigerjevi materi naslednje pismo: Moram vam sporočiti žalostno vest, da je vaš sin Emil dne 28. septembra v vojaški bolnišnici v Kijevu mirno za večno zaspal. Dobil je bil hudo rano na nogi, katero se mu moral: odrezati; toda zastrupila se je kri in vse je bilo zaman . . . Moja hčerka, ki pomaga v bolnišnici oskrbovati ranjence, je bila pri njem in mu je zvesto stregla do konca. Večkrat je ž njo govoril o svoji materi. Tudi jaz sem ga obiskala, sedela sem pri njem, gladila sem mu lice, šepetaje sem ga tolažila — saj sem tudi mati in dva sina mi služita v ruski armadi. Dal se je sprevideti po vašem obredu, vedel pa ni da se mu bliža zadnja ura. Le slabega se je počutil. Par ur pred svojo smrtjo je dejal: Zelo bom moral biti potrpežljiv, kajti trpljenje bo še dolgo. Obljubila sem mu, da vam pišem in da vam pošljem njegove pozdrave. Oči so se mu milo smehljale pri spominu na vas in pristavil je: Tudi očeta — tudi sestre in brate mi prisrčno pozdravite. — Umrl je brez muk. V bolnišnici smo ga imeli vsi radi. Moja hčerka ga bridko objokuje. Vaša žalost mora biti velika, ker ste izgubili tako dobrega in plemenitega sina. Tolaži naj vas to, da so ga v zadnjih dnevih obdajale ljubezen in zvesta skrb. Za vse matere so sedaj težki časi. Ne čudite se, ako prejmete več dopisov z isto vsebino, napisala sem jih več, da pride eden tem sigurneje v vaše roke.—Ruska mati."

Pismo je datirano z dne 28. septmbra po starem koledarju. Zgovorno je tako, da bi bila vsaka beseda za komentar odveč.

SVEČA ZA OGNJIŠČE.

Domobranec 26. domobranskega pešpolka A. Slogovič, doma iz Sv. Jurja ob Ščavnici, piše med drugim: Hrane imamo zadosti in si jo segrejemo na goreči sveči, ker jo v noči mrzlo prinesejo. Pričakujemo odločitve, pa ne vemo, kdaj bo.

Da si segrejejo vojaki večerjo na sveči, je gotovo zanimivo. Koliko se more na ta način segreti, si vsakdo lahko izračuna. Zato bo pa tudi vsak pameten razumel, kaj pomenijo besede, da 'imajo hrane zadosti". Zdi se nam, da je domobranec Slogovič modrijan, ki ve, kako je treba resnico pod cenzuro po ovinkih povedati.

KRVAVA PRAVICA.

"Sarajevoer Tagblatt" priobčuje uradno poročilo iz Tuzle, da je bilo ondi 20. okt. po vojnem pravu usmrčenih 18 srbskih prebivalcev iz okraja Kladanj, in sicer radi zločina proti državni vojni sili, zagrešenega s tem, da namenoma niso naznanili sovražnikovega bližanja, dalje so imeli pod streho sovražne čete in jih oskrbovali z živežem, jim služili kot vodniki in se deloma tudi na njihovi strani borili in udeleževali plenitve; končno so grozili mohamedanskemu prebivalstvu s požigom domov, ako istih samo ne zapusti. Usmrčeni so bili: B. Savić Milka Žuga, Miko Žuga, Step. Beka, Suanzenija Beka, Matija Gorčinović, Jovo Johanović, Toda Višnja, Sava Bogdanović, Jovo Tadić, Simo Gjurić, Mitar Zugić, Pero Žugić, Nikola Žugić, Danko Žugić, Jovica Brklja, Nikola Ponajarac in Marko Brklja.

Poročilo je lahko uradno, zato je pa vendar lahko lumpovsko. Omenjamo le to, da poročajo italijanski listi:

Potiorek je v Bosni tako pustošil, kakor da bi hotel iztrebiti jugoslovanski narod.

In bogami — Italiji še malo več verjamemo kakor Avstriji.

ŠE VEČ RABLJEVEGA POSLA.

C. in kr. vojno sodišče v Tuzli je po prekem sodu obsodilo 4. novembra 1914 Miloša Vidoroviča iz Drapnice in Jovo Kovačeviča iz Krajisiča na smrt radi hudodelstva proti vojni sili države. Obsojenca so na dvorišču garnizijskega zapora v Tuzli še tisti dan obesili.

V Bosni je zdaj obešanje vsakdanji posel.

ZOPET VELEIZDAJNIŠKI PROCES.

Pred ljudbljanskim deželnim sodiščem bo obravnava proti 32 dijakom, ki so obtoženi deloma radi velesrbske propagande in deloma radi prepovedanih zvez. Na obtožni klopi bodo: Janko Novak, hospitant 7. razreda I. državne gimnazije v Ljubljani; Ivan Endlicher, privatist 8. gimn. razreda v Ljubljani; Adolf Ponikvar, dijak 8. razreda I. drž. gimnazije v Ljubljani; Evgen Lovšin, maturant I. drž. gimnazije v Ljubljani; Anton Štefančič, dijak 6. realke v Ljubljani; Ivan Žgajnar, jurist; Jožef Kozak, stud. phil.; Gustav Omahen, aspirant pharm. v Ljubljani; Hugon Mešiček, dijak 7. realke v Ljubljani; Ivan Kos, dijak 8. razreda I. drž. gimnazije v Ljubljani; Danilo Majaron, dijak 7. razreda I. drž. gimnazije v Ljubljani; Mat. Ambrožič, stud. med.; Fran Vizjak, dijak 7. razreda II. drž. gimnazije v Ljubljani; Rajko Pavlin, dijak 7. razreda realke v Ljubljani; Viktor Fettich-Frankheim, abit. realke v Ljubljani; Leon Kavčnik, dijak 7. razreda II. državne gimnazije v Ljubljani; Jakob Ašič, dijak 6. razreda I. drž. gimnazije v Ljubljani; Albin Fakin, dijak 5. razreda II .drž. gimnazije v Ljubljani; Gregor pl. Fődransperg, dijak 6. razreda gimnazije v Ljubljani; Albin Pakiž, abit. I. drž. gimnazije v Ljubljani; Janko Oblak, dijak 7. razreda II. drž. gimnazije v Ljubljani; Jožef Arh, dijak gimnazije; Fran Tavčar, dijak 5. realke v Ljubljani; Maks Košir, dijak 7. realke v Ljubljani; Vinko Zore, jurist v Ljubljani; Fran Grebenc, realec; Anton Gunde, dijak 5. razreda I. drž. gimnazije v Ljubljani; Pavel Grabnar, abit.; Ant. Kuntarič, dijak 6. gimn. v Ljubljani; Vladimir Premrov, dijak 5. razreda realke v Ljubljani; Viktor Zalar, privatni uradnik v Ljubljani; Bogomil Vizjak, dijak 7. razreda II. državne gimn. v Ljubljani.

Politični procesi zoper gimnazijce in realce — to je avstrijska špecialiteta, s katero se Avstrija sama obsoja še pred procesom.

"HČI REVOLUCIJE" UMRLA.

Iz Worcester, Mass., poročajo: Gospa Louisa Waterman Carpenterjeva, stara 108 let in 4 mesece, je 21. decembra zvečer umrla od starostne oslabelosti. Bila je najstarejša članica družbe "Hčere ameriške revolucije." Svojo rodovino je lahko zasledovala v Rolle v Normandiji.

BISMARCKOV DUH—ALI VINSKI DUHOVI?

Babjeverstvo ima zlate čase — povsod. Kakor da je vojna živa, posebljena pošast, ki je na miljone ljudi udarila po glavi in jim zmešala pamet. Kdor bi zbiral vse praznoverne bajke, ki se sedaj raznašajo po svetu, bi jih lahko zbral ne celo knjigo, ampak celo biblioteko.

V Pariz je prišla taka znamenita legenda, ki je baje razširjena po vsem Poljskem in ki pravi, da ni nihče manjši rešil Mackensenove nemške armade kakor—Bismarck.

Tako je bilo to: General Hindenburg, vrhovni poveljnik nemške armade na vzhodu, je bil v graščini kneza Donnersmarka na vzhodnem Pruskem, popolnoma miren in nič zlega ne sluteč. Nenkrat pa se mu je prikazal — Bismarckov duh in mu naznanil, da je Mackensenova armada v največji nevarnosti in da nujno potrebuje pomoči. Tako se je zgodilo, da je Mackensen pravočasno dobil pojačenja in se rešil iz železnih klešč, v katerih so ga imeli Rusi.

Vsekakor: Telefon, zrakoplovi, reflektorji so dobre iznajdbe in važni aparati za vojna obvestila. Ali duh je na vsak način še boljši, zlasti če je kar Bismarckov duh. Toda če bo še veliko takih duhov rogovililo, bo kmalu vsa Evropa ena edina blaznica.

NOVODOBNO POGANSTVO.

Znano je, da molijo ljudje v Evropi na vseh koncih in krajih za zmago. V Ameriki — kakor je znano — so molili za mir. Pomagalo ni tukaj nič in tam nič. Miru še ni in zmagal tudi še ni nihče. Zanimivo pa je, kako ljudje molijo, oziroma kako jim sveta mati cerkev sestavlja molitve, da jih lahko odžebrajo, ne da bi jim bilo treba kaj misliti pri tem. V teh molitvah se najbolje zrealijo pojmi, ki jih imajo oficielni kristjani o svojem Bogu.

V Monakovem na Bavarskem je bila "z višjepastirskim dovoljenjem" izdana molitev, v kateri se pravi:

"Vsi angelni in arhangelni, branite nas,!

O dobra in najnežnejša mati Marija! Ti ostaneš vedno naša ljubezen in nada.

Sveti Mihael! Sveti Jurij! Sveti Morie! Sveta Florijan in Sebastian z vsemi svetimi vojščaki in mučeniki in z vso nebeško vojsko, prosite za nas in naše vojake Boga in stojte pri njih, da hrabro premagajo vidne in nevidne sovražnike in postanejo deležni obljube Kristusa. Amen."

Če to ni poganstvo in fetišizem, tedaj imajo tudi v črni Afriki vero "v edinega in pravega Boga!"

KAKŠNA JE VOJNA?

Neki nadporočnik, ki je bil takoj v prvih bojih okrog Lvova, ranjen s strelom v pluča, pa je 24 ur brez vsake pomoči ležal na bojišču, dokler ga niso našli ruski sanitetni vojaki in ga prepeljali v bolnišnico v Kijev, kjer se je na splošno začudenje ozdravil in odkoder je bil kot vojni vjetnik odpeljan v Sibirijo, piše svoji ženi v Celoveu sledeče:

"Besedo vojna so pač vsi podcenjevali. Strahota vojne se ne kaže v bitki, ne med gromom topov in pokanjem infanterijskih pušk; vsa grozota prihaja šele tedaj, kadar utihne vse to, kadar se počasi približa noč in napravi splošni moritvi konec. Tedaj šele se začne počasi, a vedno glasneje gibati gorjé v svojih tisočerih oblikah in postaja vedno večje; tako veliko postane, da ga ne morejo človeški možgani nazadnje niti pojmiti, in trenotek pride, ko se ne ceni človeške življenje toliko kolikor nejsiromašnejša skorjica kruha ali požirek najslabše vode. Ležal sem skoraj 24 ur na bojišču — vse, kar sem doživel v bojih, je otročarija v primeri z groznimi, pošastnimi vtiski, ki sem jih tukaj dobil. Saj ne more pero nikdar izraziti tega."

RESNICE SE BOJE.

Iz Amsterdama poročajo:

Nemške oblasti so pred kratkim prepovedale uvoz holandskega strankinega glasila "Het Volk." Na prošnjo upravništva za utemeljitev te prepovedi je odgovoril poštni urad za časopise v Berlinu:

"Na Vaše cenjeno pismo z dne 22. oktobra se Vam vdano naznanja, da je prepoved uvoza Vašega dnevnika "Het Volk, Dagblad voor de Arbeiterspartij" s prilogo "De Notenkraker" utemeljena v naredbi nadomestnega generalnega poveljništva 7. armadnega zbora, po kateri naj se uvoz holandskih socialističnih listov do nadaljne odredbe zabrani."

Uvoz meščanskih listov torej ni prepovedan.

SRBSKI SOCIALISTI.

Kljub grozotam vojne deluje srbska socialistična stranka z napetjem vseh svojih sil, kar pomeni tem več, ker je to že tretja vojna, v katero je Srbija zapletena. Od 22. oktobra izhaja zopet dnevnik "Radničke novine" v Nišu. Dne 12. oktobra (po našem 25. oktobra) je bila v Nišu strankina konferenca, ki je sklenila storiti vse mogoče, da se zopet ožive strankine in strokovne organizacije.

ZAČETEK REVOLUCIJE.

Sedanja vojna, ki dobiva take oblike, da se menjajo vsi dosedanji pojmi o vojni sploh, vpliva tudi na mišljenje ljudi na poseben način. Zanimivo je, kakšne sodbe prihajajo iz kroga francoskih socialistov.

Iz Bordeaux poročajo:

V tukajšnjem listu 'La France' je izšel članek, o katerem mislijo, da ga je spisal eden prvih živečih francoskih socialistov. V tem članku je rečeno:

"Za socialiste v nevtralnih deželah je sedanja doba zelo važna; pogledajo naj resnici v obraz in spoznali bodo, da je nevtralnost le oblika brez življenja v času, ko se odločuje za stoletja o usodi sveta. Njihova dolžnost je, da ne prepuste rešitve slepi sreči. Življenje je globoko izpremenilo pomen besede "vojna". To ni več vojna, proti kateri smo vstajali, to je začetek splošne revolucije."

LE NAJ ROMAJO!

Iz Teharjev poročajo:

Kako je pri nas v času vojne? Imamo nekaj družin, beguncev iz Galicije, v Štorah. Naša čitalnica v kaplaniji je postala čisto pravilna "kosarna". Kakih 30 vojakov prebiva v njej. V Teharjih imamo namreč nastanjenih blizu 500 vojakov ,ki se večinoma vežbajo, in nekaj maroderiev. Tudi pred vojno je bil celi batalion 87 pešpolka pri nas. Za vojno srečo smo romali na Svetino.

V gnezdu, kakor Teharji, 500 vojakov — to je bolj zanimivo, kakor romanje na Svetino.

SVETA VOJAŠKA PRAVICA.

Iz Rima poročajo.

Neki avstrijski vojak je pisal svoji materi, da bi bil vesel, če bi dobil priliko, da bi se mogel dati vjeti; tedaj bi jo lahko še enkrat objel.

Na pismu je bila opazka: Ta vojak je bil ustreljen dne 24. novembra 1914.

Revež je pozabil na cenzuro, ki pregleduje pisma.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

ZA LETO 1915

je izšel

"Koledar" ima sledečo vsebino:

SPISI:

Iv. Molek: Vam (pesem). — Koledar. Zgodovinski dnevi in podatki. — Stoletna pratika. — Leto 1915. — Poštne informacije (Nekatere važne določbe glede pošte Zed. državv. Paketna pošta. Poštna hranilnica.) — Letni pregled (od 15. sept. 1913 do 15. sept. 1914). — Človeška klavnica. — Kipling-Molek: Plačano je (pesem). — Jože Zavertnik: Gibanje za osemurni delavnik. — Ivan Molek: Dobil je delo. — Jože Ambrožič: Poljub. — Ivan Molek: Satanov ponos (pesem). — Jaures-mučenik za mednarodni mir. — Ingersoll: Kadar se razkade oblaki . . . — Benton-Godina: Bomba, katero je razstrelil Ford. — Kajtebriga: Zunaj banke. — Jože Ambrožič: Njegova oporoka. — Etbin Kristan: Bomba v tovarni (drama v 1 dejanju). — Iv. Molek: Pridni ljudje (pesem). — Ali je bil prvi človek v Ameriki? — Iv. Molek: Tremp. — Oscar Ameringer: Pekel. — Kruppove pošasti. — Kajtebriga: Jehova v škripcih. — Jože Zavrtnik: Dekle. — Jack London: Moč močnega. — Iv Molek: In bog je rekel (pesem). — Maksim Gorkij: Ura. — Henry H. Klein: Rockefeller, posestnik Amerike. — Emanuel Julius: Dokaz po okolščinah. — Theodore Cvetkov: Kako je nastalo življenje na zemlji. — James Morton: Redkejši in močnejši otroci. — Socializem v Chile. — Dr. Malcom Kier: Fizične posledice ženskega mezdnega dela. — Fedor Sologub: Bodočnost. — K sliki soc. kluba št. 67 v Springfieldu, Ills. — Sodrugom in prijateljem. — Navodila za zdravje in dom. — Iznajdbe in odkritja. — Nekaj važne štatistike. — Tolmač tujih besed in imen. — Obsoda vojne. — Nekaj šale. — Oglasi.

SLIKE:

Dvanajst koledarskih vinjet. — Panamski prekop. — Na delu v Panamskem prekopu. — "Palače" calumetskih rudarjev. — Otroci štrajkarjev v paradi. — Obhod štrajkarjev v Calumetu. — Mati Jones v paradi rudarjev v Calumetu. — Zadušeni otroci štrajkarjev, žrtve kapitalistične zarote na božični večer v Calumetu. — Shod štrajkarjev v Calumetu. — Pogreb žrtev božične katastrofe v Calumetu. — Pogorišče štrajkarske naselbine v Ludlowu po bitki 20. aprila. — Žene coloradskih štrajkarjev v protestnem obhodu. — Mati Jones ob prihodu v Trinidad. — Ameriški štrajkar v "uniformi". — Otroci coloradskih štrajkarjev čakajo na milodare. — Četa oboroženih štrajkarjev v Coloradu. — Pomožni odbor v Trinidadu pripravlja jedila za sirote padlih premogarjev. — Mati Jones v ječi (junaštvo coloradskih kozakov). — Coloradski miličarji s strojno puško na štrajkarje. — Miličarji v Coloradu streljajo na premogarje. — Šotor štrajkarjev. — John McLennan, vodja premogarske unije v Coloradu in major Hamrock, kateri je vodil masaker v Ludlowu. Razdjana unijska dvorana v Butte, Mont. — Winnie E. Branstetter. — Milan Glumac. — Čete generala Ville v boju. — Venustiano Carranza. — Francisco Villa. — Francoski bojni aeroplan. — Angleški bojni balon. — Nemški ulani. — Belgijske čete v ognju pri Malines. — Pregled . . . — Jean Leon Jaures. — "Srečni" Fordovi delavci v Detroitu, kateri imajo $5 na dan. — V Fordovi tovarni za avtomobile. — Delavske žene v Melle, Belgija, prosijo milodarov. — Francoske čete v okopih. — Nemški mrliči na francoskem bojišču. — Tremp. — Slovenski soc. klub št. 128 v Nokomis, Ill. — Kruppov možnar. — Avstrijski oblegovalni top. — Zid, pod katerim so padli zadnji komunisti v Parizu. — Bodoča mati! — Steklarski delavci. — Slov. soc. klub št. 134 v Klein, Mont. — Jeklarski sužnji. — Slov. soc. klub št. 2 v Glencoe, O. — Slov. soc. klub št. 67 v Springfieldu, Ill. — Policaji čuvajo Rockerfellerjevo cerkev v Tarrytownu, N. Y. — Aeroplan v vojni. — Ruska pehota. — Otroci na delu v tovarni. — Prizori iz brezposelnosti delavcev v Chicagi (5 slik). — Prva kongresna zbornica. — Osem različnih karikatur.

Skupaj 78 slik.

KOLEDAR ima 192 strani in je vezan V LIČNE TRDE PLATNICE. Lepa knjiga, brez katare bi ne smel biti noben slovenski delavec v Ameriki. Naročite takoj.

Cena s poštnino vred 35 centov.

Naroča se pri

"PROLETARCU", 4008 W. 31 St., Chicago, Ill.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

— Lastnik in izdajatelj: —

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko $2.00 za celo leto, $1.00 za pol leta. Za Evropo $2.50 za celo leto, $1.25 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl. — socialistične zveze v Ameriki. —

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih nerednosti, je pošiljati predsedniku družbe Fr. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, $2.00 a year, $1.00 for half year. Foreign countries $2.50 a year, $1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
4008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS
Telephone: LAWNDALE 9677

KAKO SE ZNAJO LAGATI!

Vsi vemo, da se človek ne more zaljubiti v ameriško časopisje. Ali kdor je prisiljen čitati tukajšnje nemško meščansko časopisje, se mu lahko tako zgabi, da ga včasi mine tek za kosilo in za večerjo. Nič ne govorimo o tem, da znajo zjutraj in zvečer poročati le o velikanskih nemških zmagah in da poveličujejo v republikanski Ameriki svojega norega kajzerja, kakor da bi se morale vse Zedinjene države povaljati pred njegovo lumpovsko glorijo. Ali nekaj druzega se širi po teh cunjah, kar je treba enkrat pribiti.

Vojna je strašno surovo rukodelstvo. Nihče, kdor ima normalne možgane v glavi, ne dvomi o tem. Prepričani smo, da rodi vojna surovosti tudi tam, kjer jih v mirnem času ne bi bilo, kajti vojne grozote se tako dotikajo živcev, da postaja blaznost epidemična.

Vse to nam je znano. Kljub temu nam ne prihaja na misel, da bi dolžili cele narode barbarstva in bestialnosti. Ali v nemških listih se opaža od začetka vojne stremljenje, da bi prikazali Belgijce, Francoze in Ruse brezizjemno za zverine, in razširjajo se take povesti, da obliva človeka kurja polt; če bi jih verjel, bi moral zdvojiti nad možnostjo napredka in kulture sploh.

Nekaj je v teh povestih razumljivega. Ko so nemške čete prekoračile belgijsko mejo, je bil oficielno storjen zločin, o katerem so mislili ljudje, ki verujejo v paragrafe, da je nemogoč. Nemčija — ne nemško ljudstvo! — je poteptala pogodbo o nevtralnosti Belgije. Vojno je vodila na belgijskih tleh z okrutno brezobzirnostjo. Kako je uničevala mesta, se ne da utajiti. Preveč prič je gledalo žalostne razvaline.

Tudi tedaj nismo dolžili nemškega ljudstva, temveč Viljemovo in Bethmannovo Nemčijo. Iz vsega so grozne okrutnosti. Nekaj časa so jih nemški časopisi tajili; ko le ni več šlo, kajti slike porušenih in požganih mest je videl ves svet, so jih izkušali "opravičiti." Obrnili so ost in začeli nasprotnikom očitati bestialnosti

Najprej so začeli z Rusi. Svetu, ki zamenjava ruski carizem z ruskim narodom, bi se bilo zdelo rusko barbarstvo še najbolj verjetno. Ali tukaj ni bilo mogoče dobiti pravega materijala. Pisma vojakov so preglasno pričala o mehkem srcu ruskih sovražnikov. Tudi se z ruskimi barbarstvi ne bi bila dala prav opravičiti dejanja v Belgiji.

Tedaj so se razširile po nemškem časopisju povesti o podivjanih Belgijcih in Francozih. Cele trume nemških ranjencev so našli, katerim so kanibalski Belgijci in Francozi — iztaknili oči in jim potisnili vojaške gumbe v očesne jame.

To se je godilo v taki meri, da se ni moglo več govoriti o posameznih slučajih zverinskih divjakov. To je bil sistem. Ves belgijski in francoski narod je bestialen.

Berlinski "Vorwaerts" je bil bolj neverujoč Tomaž. Začel se je zanimati za stvar. Kjerkoli se je pojavila povest o iztaknjenih očeh, jo je takoj zasledoval. Čim je bilo javljeno, da leže v tej ali oni bolnišnici taki ranjenci, je uredništvo pisalo tja. In čuden čudež: Od povsod so prihajali enaki odgovori. Vse bolnišnice so naznanjale: "Pri nas nimamo ranjencev, katerim bi bile iztaknjene oči in namesto njih pritisnjeni gumbi v očesne jame. Le take ranjence imamo, ki so bili ranjeni v boju."

Nekaterim urednikom pa je bilo to strašno žal. Po sili so hoteli imeti ranjence z iztaknjenimi očmi.

Menda še bolj kakor v Nemčiji so jih pa želeli nemški listi v Ameriki. In čedni posel jim je bil olajšan, ker je iz Amerike težje kontrolirati resničnost takih vesti.

V St. Louis, Mo., izhaja tako glasilo, imenovano "Westliche Post." To je objavilo nekega dne vest, o kateri ni bilo mogoče dvomiti. Neka gospa Maria Meier se je bila vrnila iz Nemčije, in "Westliche Post" je pisala:

"V neki bolnišnici v Nuernbergu je videla gospa Meier šestdeset ranjencev, katerim so bili Francozi in Belgijci iztaknili oči. Ubogi ljudje so bili pa še vendar dobre volje in so prosili gospo Meier, naj poskrbi, da ne bodo Američani verjeli laži, ki jih razširja angleško časopisje."

V St. Louisu izhaja tudi socialističen list, "Arbeiter Zeitung," in sodrug Hoehn, njen urednik, se je nekoliko začudil, ko je čital ta članek, ki je izšel tudi v "St Louis Globe Democrat." Stvar ga je zanimala, pa je šel obiskat gospo Meier.

In kaj je izvedel?

Meščanski list si je dovolil nesramno falsifikacijo. Gospa Meier mu je povedala, da je govorila z raznašalcem listov o svojih vtiskih v Nemčiji, in ta je dejal, da bi se dal iz tega sestaviti dober članek, če bi šla gospa Meier v uredništvo in tam povedala, kar je videla. Res je šla v redakcijo in povedala svoje doživljaje z dodatkom, če mislijo, da niso dosti zanimivi, naj jih nikar ne objavijo. Ali v uredništvu so ji rekli, da je vse zelo zanimivo.

Nato je sodrug Hoehn vprašal:

"Prosim, gospa Meier, ali bi mi hoteli povedati ime bolnišnice v Nuernbergu, kjer ste videli šestdeset nemških vojakov, katerim so Belgijci in Francozi iztaknili oči?"

Gospa Meier je odgovorila:

"Odpustite, če Vam pravim, da je drugo, kar stoji v Westliche Post, precej tako, kakor sem pripovedovala. Toda povest o iztaknjenih očeh 60 vojakov je napačna. V uredništvu tega lista nisem rekla, da sem videla 60 vojakov z iztaknjenimi očmi, ampak da se v Nemčiji širijo take govorice in da sem jih tudi jaz slišala."

Torej! Gospa Meier ni bila v nobeni bolnišnici v Nuernbergu, ni videla nobenih ranjencev z iztaknjenimi očmi, in meščanski list se vendar upa trditi, da je bila tam, da jih je videla, in da je sama to pripovedovala v uredništvu!

Ta lažnivost je bila pribita še z druge strani. Sodrug F. Sorin je pisal gospe Meier in je dobil od njen tak pismen odgovor, kakršnega je dobil sodrug Hoehn ustnega. Povedala je uredništvu "Westliche Post" izrecno, da ni sama videla nič takega in da sploh ni bila v Nuernbergu. Torej se uredništvo ni moglo motiti in nima izgovora, da je ni prav razumelo . . .

Ne spadamo med naivne ljudi. Ne mislimo, da so na eni strani sami divjaki, na drugi sami angelni. Zdi se nam, da precej poznamo človeško naturo. Tudi zverinska dejanja, ki niso v nobeni zvezi s "potrebami vojne" so mogoča tukaj in tam. Gotovo se gode na vseh straneh. Ali take podlosti niso odvisne od nerodnosti, od vere, od rojstnega kraja, temveč imajo vse druge vire. Tisti pa, ki namenoma razširjajo take laži, vedoči, da so laži, stoje na enaki stopnji kakor tisti, ki počenjajo taka dejanja.

Kaj bi šele uganjali, če ne bi bilo socialističnega časopisja, ki jim gleda na prste!

Wilsonovo sporočilo.

(Konec.)

Naše vojaške uredbe.

Nikdar nismo imeli velike stalne armade in nikdar je ne bomo imeli, dokler bomo sledili svojim dosedanjim načelom in idealom.

Na vprašanje: 'Ali ste pripravljeni, da se branite?' odgovarjamo: "Gotovo! Do skrajnosti!"

In vendar ne bomo izpremenili Amerike v vojaški tabor. Ne bomo zahtevali od svojih mladih mož, naj porabijo najboljša leta svojega življenja za to, da se izurijo za vojake. Drugačna moč dejanja tiči v nas. Na učinkovit način se bo znala izražati, če pride potreba. In zlasti ob času, ko je pol sveta v plamenih, bomo skrbeli za to, da utrdimo moralično varnost proti razširjenju svetovnega požara.

Mislimo torej na edino reč, ki jo moremo storiti in ki jo bomo storili. V bodočnosti kakor v preteklosti se ob uri nevarnosti

ne smemo zanašati na stalno vojsko,

niti na rezervno armado ne, ampak na državljane, ki imajo izkušnjo v rabi orožja.

Prava ameriška politika, utemeljena v naših podedovanih načelih in šegah bo ta, da skrbimo za sistem, po katerem se vsak državljan, ki se prostovoljno oglasi za to, lahko izuri v rabi modernega orožja, v temeljnih potezah vaj in manevrov, v uvjerevanju in sanitarni opremi poljskih taborov. Tako izvežbanost naj bi pospeševali in jo porabili za to, da navadimo svoje mlade može discipline, katere vrednost bodo kmalu spoznali.

Ne le da je prav, skrbeti za tak sistem, ampak prav je tudi napraviti ga

tako privlačnega, kolikor je le mogoče

ter pripraviti naše mlade može do tega, da se ga poslužijo, kadarkoli imajo kaj prostega časa, pa če biti tudi le zaradi telesne izurjenosti in utrditve zdravja.

Vsa sredstva, s katerimi se morejo pospeševati taki reči, so legitimna. In taka metoda se popolnoma vjema z ameriškimi idejami.

Prav je nadalje, da se

nacionalna garda

vseh držav bolj razvije in okrepča z vsemi sredstvi, ki niso v nasprotju z našimi dolžnostmi do lastnega naroda ali pa z določeno politiko naše vlade. Tudi to ne zaradi tega, ker zahtevajo čas in razmere take posebne ukrepe, ampak ker bi morali vedno stremiti za tem, da pospešimo take naprave za mir in za varnost svoje dežele.

Če bi šli dalje, bi prekucnili vso zgodovino in ves značaj svoje politike. Obsežnejši predlogi ob tem času — dovolite mi to opazko — bi le pomenili, da smo

izgubili svojo samozavest,

da nas je iz ravnotežja vrgla vojna, s katero nimamo nič opraviti, katere vzroki se nas ne morejo dotikati, katere dejstvo samo ob sebi nam daje prilike za nesebične prijateljske službe, ki izključujejo vsako misel na kakšno sovraštvo ali na plašne priprave za sitnosti kot sramotvo.

Krepko mornarico

smo vedno smatrali za svoje primerno in naravno sredstvo obrambe, nikdar pa ne na napad ali na osvajanje. Toda kdo naj nam sedaj pove, kakšno mornarico naj gradimo? Dovolili si bomo, da bomo kakor doslej tudi nadalje močni na morju, in vendar ne bo v tem nikoli nobena misel na napad ali na izzivanje. Naše ladje so naše naravne trdnjave.

Kdaj nam bodo izvedenci natančno povedali, kateri tip naj gradimo in kdaj bo njih svet pravi za deset let, ko se relativna vrednost posameznih sistemov neprenehoma menja in smo bili ravno zadnjih par mesecev priče večne menjave?

Toda oddaljujem se od stvari Zadeva ni nova in ne zahteva nobene razprave. Svojega stališča ne bomo izpremenili, ker so med nami nekateri

razburjeni in nervozni.

Lahko in razumno se bomo zedinili glede na obrambno politiko. Vprašanje ni dobilo drugačne oblike, ker niso časi normalni. Naša politika se ne prikraja kakšni posebni priliki. Smatrati jo moramo za vztrajno in stalno reč, katero bomo zasledovali vsak čas brez prenaglenja in na tak način, ki soglaša s svetovnim mirom, z nezdrobljivim prijateljstvom držav in z neovirano svobodo vseh s katerimi imamo opraviti.

Deželo so napačno poučili. Svoje deželne brambe nismo zanemarili. Popolnoma se zavedamo velike odgovornosti, ki jo nosimo. Iz vsake nove izkušnje, iz vsake nove okolščine se bomo učili in gledali, da se okoristimo; in kar je potrebno, bomo storili v zadostni meri.

Zaključujem, kakor sem pričel, s pozivom, da mislite na velike naloge in dolžnosti miru, ki zahtevajo vso našo moč in nam velevajo, da zgradimo trajno stavbo, da izpolnimo naloge, katerim se bomo mogli sedaj kakor vedno v preteklosti posvetiti z odkritosrčno vnemo, z vso uvidevnostjo in nadarjenostjo, ki nam je na razpolago.

Da odpremo svoje pomožne vire, da oskrbimo svoj lastni narod in narod vsega sveta, kakor se pokažejo potrebe, iz velikanskega bogastva naših poljan in naših trgovinskih cest, da obogatimo trgovino svojih lastnih držav s produkti svojih rudnikov, svojih farm in svojih tovarn, z ustvaritvami svojega mišljenja in s plodovi svojega značaja — to je, kar bi moralo vedno buditi naše zanimanje in naše navdušenje, zdaj in v poznejših letih, ko želimo s svojim življenjem kot narod pokazati, kaj more izvršiti svoboda in inspiracija prosvetljenega duha za može in družbe, za posameznike, za države in za vse človeško pleme.

Wilson še ne ve.

Nekateri senatorji so prišli zadnji čas zelo v skrbi za nevtralnost Zedinjenih držav. Izvedeli so — kar ve že davno zadnji vrabec — da se v različnih ameriških podjetjih izdeluje vojni material in prodaja v Evropo. To nasprotuje nevtralnosti Zedinjenih držav, ker kupuje take reči Anglija in Francija, ne dobiva jih pa Nemčija. Ne vemo, če bi bili gospodje senatorji kaj bolj potolaženi, ako bi prodajali ameriški kapitalisti patrone in puške tudi Nemčiji in Avstriji. Kapitalisti sami najbrže ne delajo tega biznisa iz ljubezni do zaveznikov, temveč iz ljubezni do biznisa. Prepričani smo, da bi sprejeli naročila tudi od gospoda Belcebuba, če bi prišel v Ameriko kupovat morilno orodje za svoje peklensko kraljestvo. Če ne delajo takih kupčij z Nemčijo, jih gotovo srce boli, ker ne bi prišle take pošiljatve do cilja. Najrajši bi bili tako nevtralni, da bi jemali dobiček od vseh.

V kongresu so bile že razprave a tej stvari. Senator Hitchcock zahteva odločno prepoved izvoza vsakega blaga, ki se more porabiti za vojno. Nekateri drugi senatorjji ga pri tem energično podpirajo. Drž. tajnik Bryan je podal poročilo, po katerem je bil ta izvoz doslej baje malenkosten. Temu pa ugovarja Hitchcock s svojimi pristaši, in slišati je, da bo dopolnjeno poročilo državnega tanika s privatnimi podatki.

Nekako je videti, da ni vsa ta reč nič kaj všeč našemu državnemu uradu. Angleški poslanik je zadnji teden obiskal Bryana, da bi se informiral o stanju zadeve, iz česar je sklepati, da izvoz le ne more biti brezpomemben. Bryan mu je zagotavljal, da ni bil Hitchcockov predlog vložen sporazumno z vlado. Tudi ameriški veleposlanik Page v Londonu je vpraševal, kako je s to rečjo in tudi njemu je bilo povedano, da senator Hitchcock ne govori v imenu vlade in ne zastopa njenih nazorov. Sicer pa ni hotel Bryan nič pojasnjevati, kaj da misli o tem sitnem predlogu.

Razne osebnosti so še veliko bolj radovedne, na kakšnem stališču stoji predsednik Wilson. Seveda ni nobenega dvoma, da je načeloma nevtralen. Sam je to že dostikrat povedal, pa tudi deželo in prebivalstvo je pogostoma pozival, naj bo nevtralno. Ali s skladom med teorijo in prakso je velik križ, kar opazi, kdor le malo zasleduje ameriško časopisje. Tu se izražajo simpatije in antipatije tako jasno, da jih tudi slepec lahko opazi.

Wilson za svojo osebo je nevtralen. Ljudje pa hočejo vedeti, kako je s to nevtralnostjo v konkretnem slučaju, pa ga vprašujejo, kakšno je njegovo stališče z ozirom na Hitchcockov predlog. Doslej so vpraševali zaman. Predsednik Wilson pravi, da še ni prišel do določenega sklepa. Predsednik Wilson torej ne ve.

Nekaj blagega je za navadnega zemljana v tem spoznanju, da včasi tudi predsednik Zedinjenih držav v važnih vprašanjih ne ve, kako in kaj.

Morda pa pride Wilson še do določenega sklepa.

PREMALO VOJAŠKIH MORNARJEV.

Kongresnik Gardner hoče doseči glavni rekord varuh ameriške domovine. Razun Rooseveltu ni menda nikomur obramba Zedinjenih držav tako pri sreu kakor mistru Gardnerju, ki se je najbolj proslavil s svojim predlogom za povečanje bojne mornarice.

Te dni je bil kot glavna priča pred kongresnim odborom za mornariške zadeve in je tam na široko utemeljeval svoj predlog, da naj izvrši posebna komisija temeljito preiskavo o stanju narodne obrambe. Mister Gardner je med drugim pravil:

"Priporočam, naj se zgrade bojne ladje v popolnem številu, ki so ga zahtevali mornariški uradi, in obžalujem, da hoče vojni tajnik Garrison v svojem kongresu podanem priporočilu število za to leto predlaganih novih ladij znižati ravno za polovico. Če bi mi dovolili, da bi vpokojeni častniki potrdili nekatere znane reči, bi spoznali, da vodi naša dežela blazno politiko, gradeča bojne ladje, ki se rabijo za hladilnice. Uvažujte, da je izmed 30 zgrajenih ladij 12 brez pomena in svrhe, ker je kongres odrekel dovoljenje za potrebno moštvo. Če bi bili prišli v neprijetni položaj, da bi se bili morali meseca septembra meriti z drugimi prvorednimi silami, bi bili morali kar od začetka opustiti rabo devetih bojnih ladij, ki služijo obenem z omenjenimi ladjami velikega tipa za hladilnice; skratka, 80 bojnih ladij naše mornarice ne bi bilo v slučaju potrebe na razpolago. Trdim, da manjka naši mornarici 18,000 mož, in bližnja bodočnost pokaže, da smo še za nadalnjih 40.000 mož "prekratki". Mornariški uradi javljajo, da manjka naši mornarici za slučaj vojne 30 do 50,000 mož. Namesto 27 bi morali graditi 147 bonih ladij, namesto 68 torpedoborcev pa 187 . . "

Debele solze pretaka mister Garner. Pomagajte mu, da se ne bo sam jokal!

ŽELEZNIČARSKA STAVKA GROZI.

Predsednik unije železniških kurjačev W. S. Carter je postal zveznemu razsodišču in zastopnikom zapadnih železnic pismo, v katerem pravi:

"Če nas razsodišče ne more varovati pred predrznostjo železniških družb in nam dati varnosti, da ne bo naše življenje brez potrebe s takozvanimi Surprise Tests spravljano v nevarnost, in če nas ne varujejo zakoni, bodo naši ljudje sami vzeli to stvar v roke in poskrbeli za red."

Predsednik strojevodij W. S. Stone se je pridružil tej izjavi in dodal: Če se absolutno nič noče storiti v interesu železniških uslužbencev, pride gotovo do generalnega štrajka organiziranih železničarjev.

Glavne pritožbe železničarjev se tičejo nevarnih eksperimentov, ki jih uprizarjajo železnice baje zato, da bi se pokazalo, če so strojevodje in kurjači sposobni, da v slučaju nevarnosti čim hitreje ustavijo vlak. Pri takih poizkusih so že pogostoma železničarji ponesrečili.

Zadnjo soboto je bil strojevodja O. F. Modenbach zaslišan za pričo in je poročal o takem eksperimentu. Dali so mu napačen svarilen signal; misleča, da je vlak v nevarnosti, in da se ne bo mogel pravočasno ustaviti, sta odskočila Modenbach in kurjač s stroja, pa sta se težko poškodovala. Kurjač si je zlomil obe ključnici, strojevodja pa je dobil razne kontuzije ter je bil dlje nesposoben za delo.

Pri nadaljevanju zadnji teden je bombardiral podpredsednik železnice Illinois Central. Park, ki je tudi član razsodišča, pričo z vprašanji, pa je nazadnje izjavil: Če ne pridejo "tehtnejši" razlogi, ne bo nikdar priporočal, da bi se izpremenile sedanje metode.

Ta izjava je povzročila živahen protest, in zastopniki železničarjev so zažugali s stavko.

W. S. Stone je dejal, da odobrava vse, kar se stori resnično v interesu potujočega občinstva, energično pa protestira proti temu, da se postavlja življenje strojevodij in kurjačev brez potrebe na kocko.

Strojevodja železnice Wabash, A. P. Jacoby, ki vozi od Moberly, Mo., je pravil, da krše uradniki te železnice namenoma zakon o šestnajsturnem delu. Povedal je da je bil enkrat 24 ur na delu. Šestnajst ur nepretrgoma, brez vsakega počitka, ni nič redkega. To je dokazal s celo kopico službenih listkov.

ČRNE LISTINE NA ŽELEZNICAH.

Zastopniki železniških uslužbencev so podali posredovalni komisiji dokaze, da rabijo železniške družbe proti njim črne listine in jim prepovedujejo vsako udeležbo v političnem življenju.

Strojevodja Warren S. Stone je predložil predsedniku dopis železnice Western, v katerem se pravi izrecno:

"Noben uslužbenec se ne sme udeleževati političnega gibanja; delavcem vseh strok železniške službe je prepovedano sprejemati politične urade."

Ta dopis je bil poslan strojevodji Coleju, ki je kandidiral za legislaturo v Sparko v Nevadi.

V službi so vpeljane "točke" v rekordih uslužbencev. Čim se kdaj zgodi, bodisi tudi brez krivice uslužbenca, dobi ta takoj obteževalno točko. Če išče dela pri drugi družbi, imajo tam že temeljite informacije o njem.

Vse nesreče na železnicah odvaljujejo uslužbencem na pleča. Železnico New Haven so njeni nameščenci osemnajst mesecev svarili in upozarjali na stanje njenih prog. Enako je bilo na pacifiški železnici. Toda vsa svarila so bila brezuspešna. Trditve železniških družb, da skrbe za varnost svojih delavcev, je Stone označil za neumen dovtip.

Neki uslužbenec burlingtonske železnice je pričal, da ni bilo na progi, po kateri je vozil, nobenih signalov.

Tudi ta preiskava spravlja od dne do dne neverjetnejše reči na dan.

HURA! NOVA ČLOVEKOLJUBNA IZNAJDBA!

Iz Glocester, Mass., prihaja prav za božič zanimivo, in če se potrdi, tudi pomembno poročilo. John H. Hammond je iznašel, kakor sam naznanja, novo vrst nabojev za topove. Kjer pade taka krogla na zemljo, brizga raztopljeno kovino, obenem pa napolni okolico z morilnimi plini. Hammond pravi, da delajo Zedinjene države z njegovimi naboji poizkuse na Sandy Hoock pri New Yorku; porabni so baje za težke oblegovalne topove, za rušenje mest, okopov, proti balonom in proti bojnim ladjam. Če je vse to res, tedaj je tudi verjetno, da se nekatere evropske države že pogajajo s Hammondom zaradi nakupa njegove krščanske iznajdbe in da se bodo ti krasni naboji kmalu praktično rabili na vojni.

Preden definitivno verjamemo, bomo pa vendar še nekoliko počakali. O podobnih iznajdbah so že večkrat poročali; zlasti s tistimi morilnimi plini si je že veliko izumiteljev belilo glavo. Bomo videli, če ima Hammond več "sreče" od njih.

BRITTEN SKRBI ZA BREZPOSELNE.

Laž je, grda laž, da se v Ameriki oficielni ljudje, tisti, o katerih pravimo, da so poklicani, ne brigajo za brezposelne in da jim nočejo pomagati. Nasprotno je resnica, da si 'prominentni' možje zelo belijo glave in iščejo najboljša sredstva, s katerimi bi se izdatno pomagalo. Tudi v kongresu so taki možje, ki zaslužujejo za ta trud pohvalo in zahvalo.

Ne verjamete?

Prosim, dokažemo vam.

Dne 24. decembra, torej na dan svetega večera, je iz Washingtona, D. C., prišlo sledeče poročilo:

Član poslanske zbornice Fred A. Britten je predložil kongresu načrt zakona, po katerem naj bi se armada nezaposlenih delavcev v raznih večjih mestih Zedinjenih držav izpremenila v izvežbane vojake, katere bi lahko porabili za obrambo dežele. Ideja njegovega načrta je ta, da bi se kolikor mogoče večje število onih mnogih tisoč ljudi, ki tekajo v dobi demokratične prosperitete zaman za delom, spravilo v uniforme in izurilo za vojaško rokodelstvo, s čimer bi se vsaj za nekaj časa dosegla olajšava na delovnem trgu, medtem ko bi se za slučaj vojne pridobila izdatna rezervna armada.

Načrt Brittenovega zakona hoče pooblastiti predsednika Zedinjenih držav, da zviša število stalne vojske Zedinjenih držav za 100.000 mož s pomočjo za vojaško službo sposobnih državljanov in s pomočjo naseljencev, ki izjavijo, da hočejo postati državljani v Zedinjenih državah. Službena doba, pravzaprav vojaška učna doba naj bi ne presegala štirih mesecev. Taki ljudje pa naj bi se potem vodili v vojaških seznamih deset let kot rezervisti aktivne armade Zedinjenih držav.

Za utemeljitev svojega predloga navaja Britten:

Predloga je logična posledica naše dobe in vladajočih razmer. Komur je resnično blaginja naše dežele pri sreu, mora priznati, da potrebujemo močnejšo oboroženo silo, na katero se lahko zanašamo, če izbruhne vojna. Ker pa prebivalstvo Zedinjenih držav ni naklonjeno ustanovitvi večje stalne armade, je ustanovitev meščanske brambe,kakor predlaga načrt, edina rešitev tega problema. Če bi se posrečilo uresničiti moj načrt, bi imeli v kratkih letih meščansko brambo, ki bi zadostovala za odboj vsakega sovražnega napada.

Prilika, da bi se odvzelo javni dobrodelnosti težko breme s tem, da bi bilo na tisoče mladih ljudi, ki iščejo danes zaman dela, vsaj za gotovo dobo preskrbljenih, bi morala pripraviti vsakega člana kongresa do tega, da bi se zavzel za to, da bi predloga čimprej postala zakon. Odkritosrčno želim na ta način pomagati najrevnejšim in jih rešiti iz njih morečega položaja, obenem pa vladi omogočiti ustanovitev in izobrazbo rezervne armade.

Revščina in ljubezen do domovine se težko združita. Če pa je državljan prepričan, da skrbi domovina za njegovo blaginjo, bo pripravljen preliti za njeno obrambo zadnjo kapljo krvi. In kaj je bolje: Pustiti mlade ljudi, ki so prišli brez svoje krivde v bedo, v tem težkem času brez pomoči na cesti, ali pa jih dati pod zaščito in oskrbo strica Sama?

Mister Britten lepo poje. Le škoda, da se preveč poznajo napačni toni v njegovi melodiji.

PONESREČENI LETALCI.

Šest aeroplanov Zedinjenih držav je zadnji teden za vajo v opazovalni službi letelo iz San Diego v Los Angeles, Cal. Odtam bi se bili morali vrniti v San Diego s poročili o pozicijah vojaštva, ki manevrira v tistem kraju. Viharno vreme je povzročilo na tem poletu veliko nesreče.

Poročnik F. L. Gerstner, opazovalec na enem izmed omenjenih samoletov, je padel deset milj od Oceanside v morje in utonil. Kapitan L. J. Mueller, ki je vodil ponesrečeni aeroplan, je rešil kapitana L. W. Pattersona, drugega letalca, ki je padel blizu onega mesta v morje, kjer je utonil Gerstner. Trije nadaljni samoleti so padli blizu obrežja na zemljo. Samo dva sta varno doletela v Los Angeles.

BREZPOSELNOST NA JUGU.

Iz Dallas, Tex., poročajo:

Nezaposlenost na ameriškem jugu je sedaj večja nego kdajkoli prej. Največ trpe vsled nje izučeni delavci, ter uslužbenci v pisarnah in uradih. Stavbinski obrt počiva popolnoma, in veliko število železniških uslužbencev je bilo odslovljeno.

V Dallas je bil sklican velik shod železniških uslužbencev in organiziral se je odbor za olajšanje bede. Kapitalistični listi so kakor navadno poizkusili spraviti to akcijo v slabo luč in so širili najinfamnejše laži, češ da hočejo socialisti nahujskati nezaposlene za napad na mestno hišo in na branjarije.

Zdaj so odprli mestno pisarno za posredovanje dela, kjer se oglaša vsak dan na stotine ljudi za delo. Upravnik pisarne je R. H. Campbell, unijski organizator, ki je izračunal, da je le v Dallas najmanje 5000 oseb brez dela.

St. Blanchard Taylorjeva, predsednica Garment Workers Unije, pravi, da se je v malih krojaških obrtih oglasilo čez 500 ljudi brez uspeha za delo, in da delajo redni delavci v teh delavnicah komaj polovico normalnega časa.

Policija poroča, da se silno množi število zločinov, zlasti ropa in tatvine. Ob vsem tem je bila trgovska zbornica v Dallas tako predrzna, da je priporočila celi vrsti stavbinskih podjetij, naj začasno znižajo mezde. Ta predlog je bil pač zavržen, ker so organizirani delavci trdno odločeni, da si ohranijo, kar so si pridobili, čeprav iščejo podjetniki vse mogoče ovinke, da bi prišli do znižanja plač. Pri uslužbencih v pisarnah in uradih se jim je to tudi posrečilo, in tudi na mnogih krajih, kjer delajo neorganizirani delavci.

V Forth Worth, Houston in po drugih mestih v Texasu so razmere delavstva enako brezupne.

VSTAJA NA FILIPINAH.

Amerika ima zopet politično senzacijo, da ne zaostane preveč za Evropo. Toda prav veliko vode ne bo mogoče delati s to rečjo. To je namreč tak mehur, ki se razpoči, če se preveč napihne.

Na Filipinah se je pripravljala vstaja, toda vazne oblasti so jo pravočasno preprečile.

Iz Manile poročajo o tem:

"Osem Filipincev je bilo v četrtek večer aretiranih v Manili in okolici, in mnogo drugih aretacij se pričakuje vsled ponesrečene vstaje.

Iz vojaškega vira je bilo naznanjeno vsem častnikom, da naj bodo v četrtek popoldne na straži, češ da se pripravlja v Manili 10.000 Filipincev za napad na trdnjavo Santiago, Cuartel Espana, Cuartel Infanteria in na skladišče sanitetnega oddelka. Brez odlašanja so bili storjeni varnostni koraki, vojaštvo je bilo poklicano na pripravo in po ulicah so bile postavljene močne straže.

Zastopniki tajne policije, ki so obenem člani tajne družbe, so izdali zaroto, tako da so mogli biti zbori zarotnikov v Bagumboyen, Payo in Novotos pri Malobonu razgnani. V Callocanu se je oddelek ameriških pomorskih vojakov v neki plesni dvorani oborožil z noži in tako postavil proti Filipincem, ki so vdrli v dvorano in od katerih so bili nekateri ranjeni.

Vstaja je bila, kakor vse kaže, nezadostno pripravljena in manjkalo ji je vodstvo. Pripisuje se obširni agitaciji, katero je vodil Artemio Picarte iz Hongkonga, ki je bil od ameriške vlade izgnan. Picarte je priporočal, naj se izvrši o božiču po vsej deželi protiameriška demonstracija.

Iz raznih krajev dežele so obenem prišle vesti o manjših vstajah, toda podrobnih poročil o posledicah tega gibanja še ni. Zdi se pa, da so vojaške oblasti povsod gospodarji situacije.

Zbornica za zunanjo trgovino, podpirana od gotovega števila vplivnih Filipincev, je vložila protest proti dodatkom k zakonu o notranjih davkih, ki so bili od legislature na božični večer sprejeti, in sicer soglasno, brez ugovora od katerekoli strani. Zgodilo se je tako naglo, da ni imel trgovski svet niti prilike, da bi mogel izraziti svoje mnenje o teh dodatkih. Zastopniki trgovstva so se obrnili do vojnega ministra Garrisona s prošnjo, naj vpliva na predsednika Wilsona, da nastopi v tej zadevi."

ZARADI VOLILNIH SLEPARIJ.

Iz Terre Haute, Ind., poročajo z dne 26. decembra: "Tukaj so maršali Zedinjenih držav zaprli 46 mož, ker jih toži zvezna veleporota v Indianapolis zaradi volilnih sleparij. Pravijo, da bo čez sto oseb zaprtih zaradi takih goljufij. Za vsakega se je zahtevalo 2500 dolarjev varščine, da je bil izpuščen."

PROHIBICIJA V ARIZONI.

Iz Los Angeles poročajo: Prohibicijski zakon za državo Arizona ima biti uveljavljen 1. januarja 1915. Zadnji poizkus suhih, da bi se preprečila uvedba državne prohibicije s pomočjo ustavljalnega ukaza, se je ponesrečil. Zdaj so podali vzklic do najvišjega zveznega sodišča, toda dvomi se, da bo to imelo kaj uspeha.

MISIONAR IN PASTOR.

Iz Toronto, Ont., poročajo: P. M. Scott, pastor presbiterianske cerkve sv. Janeza, je bil ustreljen od Harry Asherja, agitatorja za krščansko misijo v Montrealu, Kanada, češ da mu je pokvaril misionsko delo.

V imenu božjem, kajpada.

STAVKOKAZ V IMENU JEZUSA KRISTUSA.

Iz Denvera, Colo., poročajo: Vladna komisija, ki preiskuje razmere v Coloradu, je dobila dokaze, da je reverend McChesney v boju coloradskih rudarjev deloval kot pravi stavkokaz. Iz predloženih spisov je razvidno da se je dal najeti za 50 dolarjev na dan, da je med stavkarji pridigal proti uniji in sejal neslogo med delavci.

Radi bi vedeli, s katerim evangelijem se vjema to duhovniško početje.

NOVA RUDARSKA STAVKA.

V La Motle, pri Fredericks-town, Mo., je tristopetdeset rudarjev v svinčenih jamah ustavilo delo, ker jim je uprava rudnika napovedala znižanje plač za 7½ odstotkov, češ da ima svinec nizko ceno. 'National Lead Co.,' ki je lastnica teh jam, pravi, da ostanejo rovi zaprti, dokler se ne vrnejo rudarji sami in ne sprejmejo znižanih plač. Družba misli, da se ji posreči sestradati delavce. To je star kapitalističen program.

ODLOŽENA STAVBA.

Baltimore and Ohio Ry. Co. je vložila odboru za mestno obrt v Chicagu prošnjo, da se ji ponovno dovoli odgoditi stavbo centralnega kolodvora, pa da bi se ji dovolilo polagati na ulici Union tračnice za osebne vozove. Predsednik komisije za zgradbo centralnega kolodvora John F. Wallace pravi, da se podaljšuje s tem vsa zadeva do srede januarja ko sprejme mestni svet primerno ordinanca.

Koliko ljudi čaka na to delo!

VELIK POŽAR.

V Dana, Ind., je požar uničil deset trgovskih hiš, med njimi tudi operni dom in majhen hotel. Škoda znaša baje 1,000.000 dol Na srečo ni bilo človeških žrtev.

MINIMALNA PLAČA ZA ŽENSKE.

Državna komisija v Olympiji Wash., je določila, da mora znašati minimalna plača za vse žene in dekleta, zaposlena v kakršni koli pisarni, brez obzira na to kakšno dela da opravljajo, deset dolarjev na teden.

Res da je to tudi za minimalno plačo malo. Kljub temu se mora ta korak v sedanjih razmerah pozdraviti kot skromen začetek. Te delavke bodo na ta način vsaj deloma varovane. Kljub temu bo imela določba le tedaj pomen, če bodo dobro organizirane in mogle paziti, da se ne bo vseeno skebalo.

Dolžnost vsakega socialista je podpirati svoje časopisje. Agitajte za "Proletarca". Pridobite mu nove naročnike.

V ČASU VOHUNSTVA IN DENUNCIACIJ.

Dunajska "Arbeiter Zeitung" prinaša sledečo uradno cenzurirano vest:

Pred nekoliko časa so se vozili trije gospodje iz Velikovca z vozom v Celovec; trgovec Kanduth, učitelj na meščanski šoli Strugger in višji respicijent finačne straže Lassnig. Pri mostu čez Krko so se ustavili, da popijejo čašo piva. Pivo pa jim ni dišalo in so je ponudili kočijašu. Toda tudi temu ni nikakor ugajalo in tako so se odpeljali, ne da bi še bili izstopili in ko so se pomudili kakih pet minut.

Ali koliko je bilo njihovo začudenje, ko sta se kmalu nato pojavila pred njima dva orožniška stražmojstra in jih začela zaslišovati radi — veleizdaje! Strugger je baje dvignil čašo in vskliknil: "Živela Rusija!", nakar da sta ona druga dva krepko trčila z njim.

Tako je trdila z vso odločnostjo sestra gostilničarke ob mostu čez Krko. Vpričo znanega patriotičnoga mišljenja onih treh gospodov, ki so je v zadnji čas uveljavljali na vzoren način, in vpričo mnogih zaupnih in častnih mest g. Struggerja in Kandutha je vzbudil ta dogodek v Velikovcu začetkoma veliko veselost.

Ali stvar je bila grenkoresna. Vojaška sodnija v Gradcu je uvedla preiskavo, in le tudi oblastim znano patriotično mišljenje je obvarovalo gospode pred aretacijo. Ob predstavi z ovadilko pred okrajno sodnijo v Velikovcu je prišla ta v zadrego. Vstrajala je sicer pri tem, da je slišala oni dve besedi, pripoznala pa je možnost, da je slabo slišala. Na podlagi te izpovedbe, še bolj pa na podlagi sijajnega spričevala, ki je je dala politična oblast o obdolžencih, je vojaška sodnija vloženo ovadbo radi zločina po § 65. kaz. zak. z dne 17. oktobra zavrnila. Oni trije gospodje si pač dobro zapomnijo dogodek v gostilni pri mostu čez Krko. Pa tudi gospod, ki je vložil to ovadbo, naj si zapomni, da more žensko besedičenje imeti hude posledice. Kar naenkrat so iz onih treh gospodov postali trije ruski častniki in ogleduhi! Ta bajka se je razširila po bliskovo v Celovec in je še celo tam našla vernih duš!

Omeniti je, da so vsi trije osumljeni pristni Nemci, in pravzaprav že zaradi tega precej varni suma, da bi bili klicali "Živila Rusija". V nemštvu je menda tudi njih "pristno patriotično mišljenje".

Lahko si je predstavljati, koliko težji je v takem slučaju položaj nenemca.

ZMES.

V New York je priplula jadrnica, ki je bila 12. avgusta odjadrala iz Padanga na Sumatri. Njeno moštvo do 26. decembra ni vedelo, da je vojna. — Srečni ljudje!

•

V Coloradu se razvija podobna škandalna afera kakor pennsylvanska, ki se je odigrala pred par leti. Nepostavne koristi od državnih kontraktov. Graft. Sleparska zavarovanja. I. t. d. — Kako bi mogel kapitalizem izhajati brez takih sleparij?

•

V Imlay, Nv., blizu Reno, sta dva vlaka na progi Southern Pacific trčila skupaj. Enajst oseb je ranjenih, dve zelo nevarno. — Seveda je železniška družba nedolžna.

•

Policijski podnačelnik Schüttler in državni pravdnik Hoyne se javno prepirata, kdo izmed obeh je kriv, da so bili hazardni in sleparski igrači preblago kaznovani. — Lepo je, če občinstvo vidi, kako se glavni varuhi njegove varnosti vzajemno dolže.

•

Gompers nastopa proti Rockefellerjevemu fondu. "Zakaj naj bi bil največji raziskovalni zavod na svetu financiran od privatnega kapitala in zakaj naj bodo njegovi interesi identični z interesi brezobzirnih izkoriščevalnih korporacij?" vprašuje Gompers. — "Zato ker ovirajo taki ljudje kakor Gompers delavce, da ne dosežejo politične moči," odgovarjamo mi.

•

Kdor nima slabih instinktov, se tudi ob medicejski Veneri ne bo pohujšal. Kdor jih ima, se lahko pohujša ob sliki do vratu zapete nune.

•

Rezervisti ameriške delavske armade, ki so pred nekaj meseci drli na Zapad pospravljat s polja ogromne farmarske pridelke, se zdaj vračajo na Iztok na karah — napolnjenih s koruzo in krompirjem. Nakopali in naželi so toliko, da so vsi zadeti v — želodec.

•

V neštevilnih bitkah, ki so divjale v preteklem letu v podzemeljskih okopih (rovih) je padlo 3651 rudarjev in premogarjev mrtvih in nič manj kot 100.000 ranjenih. Tako pravi uradno poročilo v Washingtonu. In kljub tem velikim zgubam ni ameriški Rdeči križ niti s prstom ganil.

REVOLUCIONARNE ISKRE.

Špisarji trepečejo pred socialno revolucijo, ki žuga in kličejo vse oblasti na pomoč, da jo odvrnejo. Od samega strahu pa ne vidijo, da socialna revolucija nič ne žuga, ampak je že tu, in se ne da odvrniti, ker živimo že v njej.

•

Krščanski pridigarji so največji sovražniki revolucije, ker ne vedo, da je bilo krščanstvo ena največjih revolucij v zgodovini človeštva.

•

Kapitalizem mora zbirati množice v svojih podjetjih. Zbrane množice imajo psihologijo mase, ki nadvladuje psihologijo posameznika. Revolucionarna iskra vzplamti v taki množici v revolucionaren plamen. Kapitalizem mora hočeš nočeš vzgajati revolucijo.

•

Vsaka revolucija se pričenja v glavah. Kdor bi jo hotel preprečiti, bi moral variirati Herodeža in posekati vse glave. Ali kje bi se potem dobile roke?

Kašelj in prehlad

vnetje sapnika, oslovski kašelj, bolno grlo, hripavost in davica se pravilno zdravijo s pomočjo

SEVERA'S BALSAM FOR LUNGS

[Severov Balzam za pljuča].

"Zelo sem zadovoljen s Severovim Balzamom za pljuča. Imel sem hud kašelj in dolgotrajno vnetje sapnika, toda ko sem porabil dve steklenici Severovega Balzama za pljuča v kakih dveh tednih, je kašelj izginil in moje zdravje se je splošno zboljšalo. Prosim objavite te vrstice, da bodo drugi čitali o izbornosti Severovih pripravkov." John Balok, Page, N. Mex.

Je zelo uspešni pripravek kar potrjuje sledeče pismo, katero smo pred kratkim prejeli:

Ne recite lekarnarju samo: "Dajte mi kaj zoper kašelj". Omenite Severa's Balsam for Lungs in ne vzemite nadomestitev.

Cena 25 in 50 centov. V vseh lekarnah.

Za rabo v zvezi pri zdravljenju kašljev in prehladov priporočamo **Severa's Cold and Grip Tablets** [Severove Tablete zoper prehlad in hripo]. Cena 25 centov v lekarnah.

Ali že imate svezek **Severovega Almanaha za 1915?** Ako ne, dobite ga od vašega lekarnarja ali od nas.

W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa

30 DNI NA POSKUŠNJO

Podpišite na spodnji kupon Vaše ime in priimek in ga pošljite nam, nakar Vam bomo poslali

VICTOR ALI COLUMBIA PHONOGRAPH, kakor tudi 12 plošč s slovenskimi pesmimi prosto, —ZA 30 DNI NA POSKUŠNJO.

Po preteku 30 dni če Vam ugaja ga lahko obdržite in plačujite nanj po

$2.00 NA MESEC

S strojem vred pošljem tudi pisano garancijo za 15 let.

Ta kupon je dober za vse kraje Zed. držav in Canade. Pošljite ga na naslov:

SAUL BIRNS, 117 Second Av., Dept. 139, New York

VICTOR.....COLUMBIA.....

IME.....

NASLOV.....

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill..

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. -:- -:- -:-

"PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

Nepretirano ROJAKI! Oglasite se v moji gostilni kadar greste v mesto ali iz mesta in prepričali se boste, da točim najboljšo vsakovrstno pijačo. Ako pridete enkrat v mojo gostilno, sem zagotovljen, da boste še prišli.

JOS. SLABE

216 So. Genesee Street Tel. 302 Waukegan, Illinois

ZA CLEVELAND IN OKOLICO!

Socialistični klub v Clevelandu ima v zalogi večje število

"DRUŽINSKIH KOLEDARJEV".

Kdor izmed delavcev v Clevelandu hoče koledar takoj in za ravno isto ceno kakor pri nas, naj se zglasi na

1107 East 61st Street

☞ Kupite koledar doma, s tem si prihranite stroške za znamke. ☜

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908. Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: FRAN PAVLOVČIČ, box 705, Conemaugh, Pa.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 50, West Newton, Pa.
Tajnik: ALOJZIJ BAVDEK, box 187, Conemaugh, Pa.
Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa.
Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5409 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Lock box 57, Conemaugh, Pa.
FRAN TOMAŽIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Toleston, Sta., box 73.
NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrey Hill. N. S. Pittsburg, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORŠEK, 1. porotnik, West Mineral, Kansas, box 211.
JAKOB KOCJAN, 2. porotnik, 274 Lunnen Street, Johnstown, Pa.
ALJOZIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4. box 86.

VRHOVNI ZDRAVNIK.

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main Street, Conemaugh, Pa.

POMOŽNI ODBOR.

Spendal Ivan, Conemaugh, Pa., box 273.
Gačnik Ivan, 425 Coleman Ave., Johnstown, Pa.
Gabrenaja Jakob, box 422, Conemaugh, Pa.
Beve Franc, R. F. D. 5, box 111, Conemaugh, Pa.
Suhodolnik Ivan, box 781, South Fork, Pa.
Zoler Alojzij, box 514, Conemaugh, Pa.

PRIPRAVLJALNI ODBOR ZA ZDRUSTEV SLOVENSKIH PODPORNIH NAPREDNIH ORGANIZACIJ.

Predsednik: Viljem Sitar, box 57, Conemaugh, Pa., član S. D. P. Z.
Zavertnik Jožef, 2821 Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. N. P. J.
Martin Konda, 2656 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. S. P. Z.
Hrast Anton, P. O. New Duluth, Minn., član S. N. P. J.
Štefančič Martin, box 78, Franklin, Kans., član dr. sv. Barbare.
Frank J. Aleš, 4006 W. 31st St., Chicago Ill., član S. D. P. & P. D.
Goršek Ivan, box 211, West Mineral, Kans., član A. S. B. P. D.

Uradno Glasilo: PROLEARTC, 4006 W. 31st Street, Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni, pošiljati vse dopise in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potom Poštnih; Expresnih; ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Stranka

SEJA EKSEKUTIVE J. S. Z.
dne 7. novembra 1914.

Navzoči od eksekutive so P. Belamarich, Krpan, Hren, Bajskich, Begich, Aleš, Dubravac, Petrich, Kokotovich, Suša in Godina.

Od urednikov je navzoč sodr. Cvetkov od Radničke Straže. Od nadzornikov Andr. Trstenjak, od odbora za tiskarno pa Geo. Berger in Jos. Zavertnik ml.

Predseduje Šavs, zapisnik vodi Krpan.

Zapisnik zadnje seje se prečita in sprejme. — Poročilo po zapisniku glede odbora, ki je imel preiskati zadevo spora v organizaciji št. 12,57 in 86 se vzame na znanje. Zaključek za vse velja, da prizadeti člani prestopijo v drug klub.

Sodr. Cvetkov poroča, da je po zaključku eksekutive prisostvoval seji kluba št. 1, kjer se je ponovno razpravljalo o iniciativnem predlogu. Klub št. 1—pravi—je ponovno sprejel zaključek, da se iniciativni predlog vrne eksekutivi, ali pa da postane iniciativen predlog spremenba zveznih pravil, katera izdela odbor treh, ki je bil izvoljen na seji kluba.

Dopis iz S. S. Pittsburgha, Pa., od št. 57, kjer poročajo, da so izključili Julija Rendulića zaradi nesocialističnega obnašanja, se vzame na znanje; gl. tajniku se naloži, naj od tajnika iznajde, če so se ravnali pri izključenju po pravilih.

Dopis iz Detroita, Mich., od kluba št. 61, kjer navajajo razloge o izključenju na zadnji seji eksekutive navedenih članov, se vzame na znanje.

Prečita se tudi list istega kluba, ki vsebuje prošnjo za dovoljenje zbiranja prispevkov za ondotni dom. Ker so na dnevnem redu razni drugi fondi in slabe gospodarske razmere, se to odkloni.

Na znanje se vzame poročilo kluba št. 143 v Newark, O., ki poroča da mora vsled slabih delavskih razmer klubovo aktivnost za nedoločen čas suspendirati.

Prečita se poziv nemške socialist. federacije, ki želi pobirati prispevke za žrtve v vojni padlih sodrugov. — Ker je stališče J. S. Z. glede tozadevnih prispevkov izraženo v proglasu, ki ga je izdala eksekutiva J. S. Z. ob času, ko je izbruhnila evropska vojna, se J. S. Z. ne pridružuje nobenemu drugemu pozivu več.

Na znanje se vzame poročilo soc. kluba št. 126, v Peoria, Ill., ki je vsled slabih delavskih razmer moral začasno prenehati s poslovanjem. Zveza je prejela klubove knjige in 8 rednih članskih znamk.

Sodr. Šavs poroča, da je informiran, da je jugosl. soc. klub št. 48, v Calumet, Mich., imel nekaj tamburic, o katerih misli, da jih je nekaj še sedaj, ko je klub prenehal s funkcijo, v Calumetu, baje v posesti nesocialistov. Misli, da bi bilo treba izvedeti, čigavi so inštrumenti. Če so bile tamburice kupljene iz klubove blagajne, bi bilo treba poskrbeti, da jih dobi zveza, kakor govore pravila. — Informacije — tako se nalaga tajniku — preskrbi od prejšnjega tajnika kluba št. 48, sodr. J. Ožanića.

Gl. tajnik poroča o agitacijski poti in uspehih sodr. Polovine, ki se je odzval na poziv minnesotske državne organizacije. Pravi, da so se javili za pristop k zvezi klubi iz Ely, Virginije in Gilberta, Minn.

Članskih znamk je bilo razpečanih za oktober 1903. To se vzame na znanje.

Sodr. Zavertnik ml. poroča o tiskarni. Pravi, da je bilo prirejeno vse potrebno za razpust korporacije, kakor je bilo sklenjeno na neki prejšnji seji; treba je sedaj samo ponovno sklicati direktorij tiskarne, da podpiše zaključek.

Sodr. Petrich omenja, da je direktorij to že zaključil, treba je bilo dotično resolucijo o razpustu samo podpisati po predsedniku in tajniku korporacije, to je B. R. Saviću in Jos. Zavertniku ml. Ker Savić ni imel časa, je to prevzel on, advokat pa mu je odsvetoval razpust korporacije, češ da korporacija varuje podjetje pred legalnimi zaplet-ljaji, ki lahko nastanejo, kajti tiskarna je gospodarsko in ne politično podjetje. V tem tonu govore še ponovno Zavertnik in Aleš. Za in proti govore še Dubravac, Hren in Godina.

Sodr. Zavertnik ml. omenja, da je korporacija morda že razveljavljena. Končno se zaključi, da se korporacija — če še ni — razveljavi.

Dohodkov za fond tiskarne v oktobru je bilo z rednimi prispevki po 5c in drugimi $190.70. Denarja na banki koncem oktobra je $———.

Petrič poroča, da je vsled sprejetja gl. tajništva resigniral kot blagajnik fonda za zvezno tiskarno, vsled česar bo treba voliti namestnika, da mu izroči bančno knjižico.

Sodr. Zavertnik ml. pravi, da je treba za to sklicati konferenco. Sodr. Cvetkov je mnenja, da je denar, ki je naložen na bančni vlogi za ta fond, last zveze, ne pa korporacije, zato ima gl. odbor pravico izbrati tozadevnega blagajnika na svoji seji. Vname se debata, katere se udeleže Dubravac, Petrič, Hren, Aleš, Godina, Begić in Suša.

Končno se usvoji predlog sodr. Dubravca, da izvoli namestnika blagajnika seja eksekutive. Predlagan je Dubravac in izvoljen. Zaključi se, da preskrbi blagajnik tega fonda za $2000 varščine.

Zavertnik ml. podaja vsled tega resignacijo kot tajnik tega odbora, češ da je gl. odbor s tem odvzel funkcijo odboru za tiskarno. Resignacija se ne sprejme, pač pa poda lahko svojo resignacijo na seji konference, kjer je bil tudi izvoljen.

Sodr. Godina stavi predlog, da vodi naprej vse tozadevne funkcije eksekutiva. Predlog propade; na to stavi sodr. Hren predlog, da se nalaga tajniku dolžnost, naj obvesti tajnika čikaške konference, da skliče konferenco, na kateri lahko vsak odbornik tega odbora poda resignacijo, nakar se izvolijo novi odborniki. To se sprejme, se zapisniki, preden se objavijo, odobre na seji eksekutive.

Sprejme se predlog sodr. Godine, da Sprejme se predlog sodr. Hrena, da se v glasilih priobčijo odlomki pravil, ki se nanašajo na razsodišče.

Zaključi se še, da more na seji eksekutive dobiti besedo vsak član zveze, če mu dovoli seja.

J. Krpan, zapisnikar.

Canonsburg, Pa.

Vsem sodrugom kluba št. 118 v Canonsburg, Pa., naznanjam, da bodo prihodnje leto **klubske seje** vsako drugo nedeljo v mesecu popoldne ob ½2.

Nadalje obveščam vse sodruge, da bo dne 2. januarja zvečer **veselica**; polovica čistega dobička je namenjena za podporo "Proletarca", druga polovica pa za klubsko bagajno. Vabim torej vse; naj pride, kdor le more. Vem, da so slabi časi, toda če si ne bomo delavci sami pomagali, nam ne bo nihče, in le nazadovali bomo.

Paul Posega, tajnik,
Canonsburg, Pa., Box 365.

IZ NASELBIN.

Henryetta, Okla.

Cenjeni urednik Proletarca! V zadnjem dopisu sem Vam obljubil, da se zopet oglasim in natanko sporočim razmere okrajev in dela. V prvi vrsti opozarjam vse Slovence, da ne hodijo dela iskat v okraje Adamson, Alderson, Krebs, Vilberton, Hotshorn, Pocahantes in Henryetta. Tukaj se ne da nič narediti; sam sem v vseh teh okrajih za delo praševal, pa ne dobil. Dobro en mesec nazaj sem zapustil Red Lodge, Mont. in vedel sem, da so razmere bolj slabe to leto, pa sem šel vse eno v Oklahomo, naravno v Adamson k svojemu staremu prijatelju Franku Prašnikarju. Poskusil sem tudi Oklahoma beer, ki ga kuhajo doma po kočah in imenujejo "čok". Od kraja sem mislil, da pijem medico kakor na cerkvenem žegnanju pri Sv. Roku pri Lembergu na Sp. Štajerskem, ali drugi dan je moja glava vedela, kaj je Oklahoma beer! Pa še ta čok je prepovedano kuhati, tako da hoče tukajšna postava ljudi kar prisiliti, da bi morali piti gnjusno, blatno, žolto vodo iz revra v katerem se prešiči in krave sprehajajo; in tisto vodo prodajajo po kempah po 50c barl. Ko sem videl to vodo, sem se že v naprej tresel, misleč na mrzlico. Tukaj je nekaj boljše; imajo vsaj mestno studenčnico. Prijatelj mi je pravil, da gre z delom bolj slabo; tudi mi je povedal o nesreči dveh rovov v v Adamson No. 1. in No. 4. No. 1 je čisto stisnilo in v kratkem času, v kakih dveh urah je še 13 ljudi ostalo notri, ki ne bodo nikdar izkopani. Tukaj se je kompanija zopet brigala v prvi vrsti za svoje mulce, potem še le za ljudi, drugače bi se bili vsi rešili. Človek se spominja na tisti pregovor, ki pravi: "Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade." Tukaj je bilo malo drugače; oni so si jo naprej izkopali, in potem notri ostali. Ako začne No. 4 zopet delati, kakor se govori, potem bo še dela dobiti v Adamson; tam je še vsaj 4 čevlje visok premog, in bi se zaslužilo še za kakšno pečlarijo; ali tukaj, kjer zdaj delam, se še za pečlarijo ne zasluži, ker ta rov White Head No. 2. noče več kot 2 šihta na teden delati; kolikor vem, je naokoli veliko premogovnikov zaprtih, kateri delajo, so pa prenapolnjeni z ljudmi. tako da ni mogoče dela dobiti Torej, cenjeni čitatelji Proletarca, ne hodite sem, dokler ne morem boljšega pisati.

Opomnim pa, da je organizacija tukaj dobra; človek se sme vsa pritožiti zoper bose, ako ne gre kaj prav, in to tudi pomaga, ne pa tako kakor v Red Lodge, Mont., kjer morajo ljudje tiho biti, ako hočejo še kaj časa tam delati, in kjer bosi vse unijske postave z nogami poteptajo, tako nimajo ondotni sobratje strokovne organizacije druge pravice kakor dus plačati; glava unije je pa mr. W. Hagertty; katerega kličejo za superintendenta; on naredi z njo kar hoče.

Bil sem tam tri leta, 2 mesecā in 14 dni, in veljal sem vedno za dobrega človega, a potem ko sem bil pit komity, sem seveda imel vedno kaj raportati, ker niso hoteli bosi pripoznavati naših postav. Seveda so me potem tisti priliznjenci, prav rečeno unijski skebi začrnili pri superintendentu, da sem nevaren človek, preveč govorim na sejah, in hinavci so imeli z bosi in s Hagerttom svoje skrivne seje ponoči pri premogovem rovu v strojnici, pa še ne vedo, da so bili opaženi. Tam so se razgovarjali, kdo na seji govori in kdo molči ,in zato, ker sem se potegoval za naše postave, sem tudi izgubil naenkrat delo. Izmislili so si izgovor, da sem nakladal kamenje, pa so mi karo zunaj izdompali in vse tri iz majne poklicali. Zdaj sem vprašal tistega šordeja superintendenta, naj mi pokaže kamenje, on pa je dejal, da je vse kamenje in nič premoga. Potem pokličem tri pit komity in oni pregledajo in pravijo, da se boljši premog ne more zahtevati iz Red Logde mine in da mora biti nekaj druzega sumljivega med menoj in bosi. To sem že itak vedel sam, in na prihodnji unijski seji sem hotel vedeti, kaj bo z menoj. Med sejo so bili poslani ravno isti komiteji še enkrat pregledat tisti premog, pa ko je bilo temno, niso seveda dobro videli, in ko pridejo nazaj, so raportali, da je res veliko kamenja vmes. Seveda so lagali, ker so se bali, da bi bili odslovljeni, ako bi resnico govorili. Tako seveda nisem imel več dela v Red Lodge. Eden mojih tovarišev je dobil delo nazaj, ker je za vsako stvar molčal; bil je Hercegovec. Tako izgubi delo v Red Lodge, kdor na seji kaj govori ,ako ni s superintendentom v zvezi. Jaz kaj takega ne naredim, rajši sem šel po svetu.

Vsega tega so ljudje sami krivi, ker nočejo superintendentu korajže pokazati; potem bi se ne upal več noreo briti iz delavske unije.

V Red Lodge se ljudje vlečejo na vse štiri strani, namesto da bi se zedinili; plačajo dus, kaj druzega pa ne smejo vedeti. Gluhi in slepi morajo biti, potem so najboljši. Neki Hrvatje še pravijo, da bilo bi najboljše, da bi unijo sploh odpravili.

Vidite cenjeni čitatelji, tako se godi v Red Lodge, Mont. In tisti Mr. W. Hagertty, ki je tako uniji nasproten, kar je tudi lahko, ker ima dosti pomagačev in jim daje tudi najboljše delo, ta Mr. Hagertty, ki ne zna ne pisati ne čitati, bo gledal v tla kakor obsojen ropar, če ga kdo za delo vpraša, pa vseeno človeka vidi na vrh glave. Seveda je v Red Lodge, Mont. tudi dosti dobro unijskih ljudi, pa zavoljo tistih potuhnjencev morajo molčati in unijo v žep stiskati, ako hočejo še kaj časa tam delati.

Pa še nekaj izza par let nazaj Ko je bil Mr. Fritz majnižar head man od Red Lodge mine, je dobil samo order, naj da delo, in sicer tako: Neka pobožna bogaboječa ženska je napisala pismo in imena dveh fantov in rekla, naj neseta to pismo na office in izročita Mr. Fricu. On prečita, vpraša še ustmeno za imena, in bili so pravi, tako so seveda že drugi dan šli na delo. Jaz nisem tistim fantom nič nevoščljiv, samo potuhnjencev ne morem videti. Pa se tudi prav nič ne motim, da tisti fantje še dandanes tam delajo. Tista pobožna ženska je zopet napisala pismo Mr. Fricu za neke druge fante; oni so bili na hrani v nekem belem hauzu v Red Lodge. že menda veste kje, ti fantje so zapustili Red Lodge, in boarding missis je dala to pismo zopet drugim fantom. Mislila je, da bo vse orajt, pa se je zmotila; fantje, ki so mi sami povedali to novico, so se smejali in nesli pismo Mr. Fricu. On prečita in vpraša za imena, pa ker niso bila prava, tudi dela niso dobili. Vidite dragi čitatelji Proletarca, ako bi bili bolj cerkveni socialisti, bi z lahkoto delo dobili v Red Lodge, Mont. Zdaj pa prosim Red Lačani, da mi ne zamerite, kajti, kar je res, je res, saj tam sami dobro veste take novice. H koncu pozdravljam vse socialiste in naročnike Proletarca, njemu pa želim obilo uspeha.

Frank Pushnik,
box 929 Henryetta, Okla.

E. Palestine, O.

Cenjeno uredništvo Proletarca!

Prosim, priobčite nekoliko mojih skromnih vrstic v nam priljubljenem delavskem listu. Od vseh strani se sliši žalostno o delavskem gibanju, splošno se vrši huda borba za obstanek. Pri nas v vzhodnem Ohio, kakor je splošno znano, se tudi še vedno bije hud boj med delom in kapitalom in še danes ni nič gotovo znanega, kdaj zopet začnemo z delom. Deveti mesec teče, odkar smo odložili orodje. Podpora, katera se dobiva od organizacije U. M. W. of A., je jako skromna. Zima je začela pritiskati, tako da nam preti vse najhujše. Ali kapitalisti krvosesi se ne zmenijo nič zato. Oni so trmoglavi, vsaj se njim dobro godi vseeno, tudi ako bi štrajk trajal več let.

Da se družbe poslužujejo vseh mogočih sredstev za poraz štrajkarjev, naj omenim, da je pred kratkim tukajšna družba (State Line Coal Co.) naznanila, da naj gremo delat pod unijsko plačo. Ako ne, da bo rov za vedno zaprla. Saj vrata rova so že zaprta 9 mesecev. Ker se ni nobeden odzval (tukaj ni skebov), in stojimo bratje trdno kakor zid gradu, je je zopet prijet krč. V tukajšnjem lokalnem listu namreč oglašuje, da so vse mule na prodaj. Ko se je pojavil neki kupec, je bil pa zavrnjen. Torej sam bluff od konca do kraja. Samo da bi ostrašila uboge štrajkarje, da bi se podali na delo. Vsled dolgotrajnega štrajka so jako hudo prizadeta podporna društva.

Socialistični klub ne posluje, odkar traje štrajk, in nam preti vse najhujše. Mnogo sodrugov je odšlo drugam s trebuhom za kruhom. Kar nas pa je še tukaj, pa gotovo čakamo boljših časov. Ako se še povrnejo kdaj? Končno naj omenim (kot zastopnik Proletarca), da nam v takem kritičnem času, v kakršnem se nahaja naša naselbina, ob najboljši volji ni mogoče nič doseči.

Socialističen pozdrav!

Jacob Istenič.

Herminie, Pa.

V vseh časopisih in iz vseh krajev čitam dopise in povsod se čujejo enaki glasovi o brezposelnosti in bednem položaju delavstva. Nič bolje ni tukaj, ker tukajšnji premogovi rovi obratujejo le po tri do štiri dni, ljudi je pa tudi več, kakor preveč, tako da še ta čas, ko se dela, ni dobiti vozov. Prav varčna gospodinja še za silo izhaja. Kdo je tega kriv, ne bom jaz pretresal; to prepustim drugim. Saj vsi napredni slovenski časopisi pišejo tako razločno, da bo vsak, kdor količkaj pomisli in kdor ima količkaj možgan, začel študirati, ali je to tudi njemu kaj mar. Da, dragi delavec, tudi tebi je mar; tudi ti moraš delati v potu svojega obraza, če hočeš pošteno preživeti sebe in svojo družino. A še se dobe ljudje, ki ne razumejo, in takim ljudem ne odpreš oči, ne ušes, pa magari če jim z največjim topom streljaš ravno pred ušesa, ali pa če greš z največjim dvigalom odpirat trepalnice, pa jih ne boš privzdignil. So pa tudi ljudje, da se jim poraja dobra misel, ampak so podobni letnim časom. Kadar ogreje spomladi solnce zemljo, začne zeleneti in vse raste bujno in veselo; ko pa pride spet jesen in slana, začne listje padati z drevja in vse postane spet bolj žalostno. Ravno tako se je zgodilo z našimi sodrugi; kakor hitro je začelo listje z drevja padati, so začeli sodrugi doma ostajati, tako da sedaj že dvakrat skoro ni bilo mogoče vršiti seje. Cenjeni sodrugi, vprašam vas, ali boste res pustili že pričeto tako prekoristno delo? Mislim, da nimate takih namenov, zatorej, cenjeni sodrugi, pridite dne 17. januarja ob ¼4 (pol štirih) na sejo; saj kdor nima, da bi poravnal prispevke, se vpiše za pasivnega člana, in potem bomo začeli spet apelirati z velikimi dvigali in s težkimi topovi toliko časa, da bomo dvignili trepalnice, da bodo izpregledali tisti, ki spe polhovo spanje, in streljali toliko časa, da jim bo od grmenja topov skočil zamašek iz ušes, da bodo slišali resnico, da jim je samo v politični organizaciji zagotovljena rešitev izpod kapitalističnega jarma. Naš klub št. 69 je na svoji redni seji sklenil, da se da iz blagajne 2 dolarja za podporo listu. K sklepu pa voščim vsem napredno mislečim vesele božične praznike in boljše novo leto, ker to je bilo presneto garjevo.

S socialističnim pozdravom
Ignac Kolar.

Pittsburgh, Pa.

Cenjeni sodrug urednik!

Ravno leto je minilo, odkar se nisem oglasil v Proletarcu, pa tudi danes ne bom veliko pravil, zakaj dobrega nimam kaj poočati, o slabem je pa skoraj bolje, da molčim. Najbolj me veseli, da mi redno pošiljate Vaš cenjeni list; bolan sem že od 10. septembra in sem bil tudi operiran, zato mi v sedanjem stanju ni mogoče obiskavati naselbine in kolektati za Proletarca. Ali moje mnenje je, da bi vsakdo, če odpre oči moral spoznati, kako potreben nam je tak list; če ne bi bilo nič druzega, nam je to vsaj tolažba v sedanjih težkih časih.

Kolikor sem čital, so se volitve skoraj povsod dobro izvršile — za kapitaliste. In sedaj se povsod dela, in tudi zaslužek je baje tako ogromen, da si bodo morali delavci priskrbeti posebne kovčege, da bodo mogli vanje spravljati velikanske prihranke.

Kratek čas pred volitvami sem bil v neki naselbini, kjer je moj prijatelj razlagal sedanje razmere, pa sem se tudi jaz udeležil tega pomenka in nekoliko natančneje razložil pomen letošnjih volitev. Ali kaj? Cel tucat se jih je takoj izreklo, da ne bodo nikoli volili druzega kakor republikanca, magari če jim ne plačajo več kakor 50 centov na dan, le da ne zmagajo socialisti. Takim slepcem je pač težko oči odpirati! Najlepše je pa to, da so še nama očitali, da nama je že Proletarec obljubil veliko nagrado in da se zato trudiva za socialistične glasove.

Lahko pač odkrito povem, da nisva ne jaz ne moj prijatelj F. K. nikoli prejemala nikakršnih nagrad ne od ene, ne od druge strani. Ampak izkušnja naju uči, in vsak trezni človek bi gledal, da bo delal sebi v korist, ne pa v škodo. Kdor pa spozna resnico, bi moral po mojem prepričanju pomagati, da jo spoznajo še drugi. Če vidim, da nas ne more rešiti nič druzega kakor socializem in naša organizacija, smatram za svojo pošteno dolžnost, da povem to tudi tistim, ki še ne vedo. Mislim, da bi bilo manj trpljenja, če bi privedla pametna beseda delavca do spoznanja, ne pa kapitalistov bič. Ampak kdor noče premisliti, mu ni pomagati; bo pa pač moral čutiti. Nazadnje bodo udarci že dosti močni, da bodo odprli tudi trde buče.

Omenjenim backom pa povem, da naj me nikar ne podučujejo z Ave Micko in z Amerikanskim Slovencem. Čeprav sem izkusil že dosti bridkega in me je doletelo dosti nesreč ,tako huda me še ni doletela, da bi si dal s takimi traparijami zmešati glavo.

Vsem somišljenikom želim veselo novo leto! S socialističnim pozdravom A. Z.
član kluba 131

PRI VRČKU.

Prvi filister: Vedno sem mislil, da bodo socialisti, če pride do vojne, res kaj poizkusili s svojim generalnim štrajkom.

Drugi filister: Za božjo voljo! Kaj so generali tudi že pri socialistih?

SLOŽEN NAROD BRATOV

Berlinski "Vorwaerts" piše: "Mi smo zdaj — kolikokrat bo treba to še povedati — složen narod bratov (Ein einig Volk von Bruedern). Z nekaterimi brati se bomo imeli po vojni vseeno še nekoliko pomeniti."

TUDI NARODNA ENAKOPRAVNOST.

Pri okrožnem sodišču v Dunajskem Novem mestu delajo priprave, da spravijo pod streho 190 oseb iz Galicije, ki so večinoma obdolženi, da so na bojiščih plenili. Sodil jih bo poseben poljski senat.

Za oglase ne prevzema uredništvo nobene odgovornosti, upravništvo pa toliko, kolikor določa zakon.

ALI JOLIETSKA JEDNOTA TAKO SKRBI ZA SVOJE BOLNE ČLANE?...

AFFIDAVIT.

(Zaprisežena izjava.)

Podpisani izjavljam pod prisego sledeče:

Dne 12. oktobra 1912 me je pri delu v rovu Pittsburgh Coal Co. zadela velika nesreča. Zlomilo mi je obe nogi in vrhtega me je po hrbtu in po glavi tako pobilo, da so me nezavestnega odpeljali v Mercy Hospital v Pittsburgh. Prišel sem k zavesti čez nekaj dni in še le tedaj sem spoznal, kje in v kakem položaju se nahajam. Zdravniki so rekli, da imajo malo upanja, da me obdrže pri življenju. Ležal sem tam štiri mesece in obe nogi sem imel zaviti v malcu (gipsu). Ko se mi je pa toliko zboljšalo stanje, da sem se mogel s pomočjo bergelj opreti na eno nogo, poslali so me na zahtevo moje žene iz bolnišnice na moje stanovanje, katero je oddaljeno približno 45 milj. Ravno tistega dne, ko so me pripeljali domov, umrl mi je sinček, a vrhtega nisem imel niti centa in odvisen sem bil le od milodarov dobrosrčnih rojakov.

Ob času moje nesreče sem bil član društva Sv. Barbare št. 68, K. S. K. J., kateremu sem pravočasno in v smislu pravil javil svojo nezgodo. Dne 22. aprila 1913 — ko sem videl, da se že lahko malo opiram na noge, dasiravno nisem bil sposoben za najlajše delo tudi še pet mesecev po tistem — sem se javil društvu zdravega. Storil sem to z namenom, da društva preveč ne oškodujem in da ne bo treba članom še nadalje plačevati posebne naklade za mene. Bolan sem bil torej šest mesecev in deset dni.

Asesment sem redno plačeval; imel sem plačanega ob času moje nezgode in plačeval sem ga redno tudi ob času, ko sem ležal v bolnišnici. Ko sem se javil zdravim, hotel sem plačati asesment za dotični mesec in tudi za sledeči mesec (april in maj 1913), kajti bil sem oddaljen od društva približno 20 milj in vsledtega se nisem mogel udeležiti vsake seje. Ponudil sem tajniku Johnu Terbotsu denar za asesment, toda on mi je rekel: "Frank, tebi ni treba plačati asesmenta. Ti imaš itak dobiti podporo za šest mesecev in 10 dni in jaz bom vzel asesment od podpore, a ostali znesek ti v kratkem pošljem."

Bil sem s tem zadovoljen in šel sem domov v nadi, da v kratkem dobim podporo. Čakal sem en mesec in ko ni bilo še nič, pišem tajniku in ga prosim za podporo, ker sem nujno potreboval denar, ali on mi ni odgovoril. Drugi mesec sem prosil člana ravno tistega društva, da naj on zame plača asesment in vpraša tajnika, kaj je z mojo podporo. Temu je povedal tajnik John Terbots, da je moj asesment plačan, da je vse v redu in da bom že dobil podporo. Pretekla sta dva meseca in jaz sem še vedno čakal. Zopet sem pisal tajniku registrirano pismo, kaj da je z mojo podporo, a odgovora ni bilo. Šel bi bil sam k tajniku, toda vsakdo si lahko misli kako teško je hoditi po "tajzih" železniške proge, če ima človek obe nogi zlomljeni.

Čakal sem torej naprej, a naenkrat pa čitam v "Amerikanskem Slovencu", da sem suspendiran. Hitro pišem tajniku drugo registrirano pismo, zakaj me je suspendiral, a zopet ni hotel odgovoriti. Takoj sem pisal glavnemu tajniku J. Zalarju v Joliet in ga prosil, da mi naj on sporoči, zakaj sem suspendiran in on mi je odgovoril, da zato, ker nisem plačeval mesečnih doneskov. Kdo naj popiše moje presenečenje? Ponujal sem tajniku denar, a ni ga hotel vzeti, češ da bo vzel asesment iz moje podpore — ali sem torej jaz kriv? In kako naj bi pustil društvo ravno v tistem času, ko sem čakal na podporo v znesku okrog $170.00, med tem ko sem redno plačeval pred mojo nesrečo in ob času, ko sem bil bolan? Ali bi pameten človek mogel to storiti?

Opisal sem celo zadevo, kako in kaj, in poslal gl. tajniku. Odgovoril mi je, da to ni njegova stvar in da se naj obrnem na glavni porotni odbor. Dobro. Pisal sem predsedniku gl. porotnega odbora K. S. K. J. in mu natanko razložil mojo celo zadevo

Po dolgem času mi je porotni odbor poslal kopijo svoje razsodbe, ki je bila poslana tajniku mojega društva in ki se glasi:

18. junija 1914.

Gospod John Terbots,
tajnik dr. sv. Barbare št. 68
K. S. K. J. Irwin, Pa.

Naznanjam Vam razsodbo porotnega odbora K. S. K. J., ki je potrjena po glavnem predsedniku, bratu Paul Schnellerju, radi suspendovanega člana Franka Cugmeister. Razsodba se glasi:

1.Da dr. sv. Barbare 68, K. S. K. J. takoj vzame suspendovanega člana Franka Cugmeister nazaj v društvo in Jednoto.

2. Ako se društvo temu protivi, se društveni tajnik suspendira iz Jednote. Dokazano je, da se je imenovani Frank Cugmeister poškodoval in bil opravičen do podpore, a dr. tajnik ga je suspendoval in na vprašanje od strani predsednika porotnega odbora, ki je pisal za pojasnilo in vzrok suspendacije imenovanega člana, je dr. tajnik sam odgovoril, brez da bi pismo na društveni seji predložil ali prečital.

3. Za bolniško podporo, ki jo ima dobiti Frank Cugmeister od društva, naj se pa potrudi kje drugje, da isto dobi. (To je, ker on ve, da more isto dobiti).

M. J. Kraker, predsednik.
porotnega odbora K. S. K. J.

To je razsodba porotnega odbora, ki je tudi potrjena od brata predsednika Jednote, kakor sprva omenjeno.

Vsled tega se Vas obvešča, da razsodbo vpoštevate in takoj sprejmete nepravilnim in na neopravičen način suspendovanega člana Franka Cugmeister v društvo in Jednoto.

Pričakujoč vašega odgovora, beležim z bratskim pozdravom

Vam udani sobrat
gl. tajnik.

Dne 19. julija t. l. sem šel na sejo društva in ko sem vprašal, zakaj sem bil suspendiran, mi je en član odgovoril takole: "Ali si še tako neumen, da hočeš nazaj pristopiti? Ali imaš preveč denarja, da boš plačeval asesment?" Ponovil sem vprašanje, da mi naj povedo, zakaj so me suspendirali in zopet mi je odgovoril neki član :"Saj je vse en vrag, če si bil suspendiran ali ne, podpore itak ne boš nikoli dobil!"

Društvo je imelo v blagajni tega dne celih enajst centov in tajnik je izjavil, da bo rabil tiste cente za poštne znamke. V kotu je pa stala stara skrinja in eden članov mi je rekel: "Tam v tisto skrinjo poglej, in videl boš, da imamo dolga kakor 'štabsoficirji.' Nazaj v društvo te že vzamemo, a na podporo pa ni treba misliti, da bi jo kdaj dobil."

Kljub temu, da je gl. porotni odbor razsodil, da me mora društvo nazaj sprejeti kot starega člana in kljub temu, da je glavni tajnik v tem smislu obvestil društvo — kakor razvidno iz gori navedenega pisma — je gl. tajnik potem zahteval, da moram plačati ne samo tiste doneske kot jih plača nov član ,temveč tudi vse zaostale asesmente, za katere ni je društveni tajnik jamčil, da jih plača iz moje podpore. To je razvidno iz sledečega pisma, katerega mi je pisal društveni tajnik:

"Manor, Pa., 6. aug. 1914.

Cenjeni sobrat Frank Cugmeister, tukaj vam pošiljam asesment,da ga sami vidite, koliko vam je Jednota naložila in sicer

Vaš asesment	$1.05
As. za nazaj	4.40
Jed. naklade	.50
Jed. naklade	.75
Skupaj	$6.70

En tolar ste poslali, torej pošljite še $5.70, potem je vse u redu in pošlite mi ta asesment nazaj, ker ga moram imeti.

Vam udani sobrat
John Terbots,
Manor, Pa., Box 276
tanik."

Jaz kot bedak sem se udal in plačal gori omenjeni znesek takoj za dotični mesec. Ali ni to krivica? Ali ima glavni tajnik Zalar več oblasti kakor pa celi porotni odbor? Ali bi mi bil on plačal podporo za tisti čas, ko sem po nedolžnem suspendiran? Zakaj mi je naložil asesment za nazaj? Ali me ni glavni porotni odbor spoznal za starega člana?

Spoznal sem, da nikakor ne morem dobiti opravičene podpore, katero mi je priznal porotni odbor. Društvo je na robu propada. Ob času moje nesreče je štelo 148 članov, danes pa ne šteje več kakor 15 do 20 članov; člani namreč vidijo, da ne dobe podpore, ker društvo nima druzega kakor koš dolgov, zato ostavljajo društvo in mnogi so mi povedali, da bodo društvo razpustili in pristopili k drugim naprednim organizacijam, kjer bodo sigurni za podporo. (Pohabljenci in siromaki, ki smo krvavo zaslužili denar, s katerim smo plačevali asesmente Kranjski Slovenski Katoliški Jednoti, bomo pa gledali skozi prste!)

Dne 17. avgusta t. l. se je pričela konvencija K. S. K. J. Še enkrat sem opisal mojo celo afero, zaprisegel pri Justice of the Peace in poslal vso stvar glavnemu tajniku Zalarju s prošnjo, da naj prečita na konvenciji. Ker je bila moja zadeva že znana gl. tajniku in porotnemu odboru, sem upal, da bodo delegatje na konvenciji spoznali krivico, ki se mi godi in dovolili, da se mi nakaže podpora iz jednotine blagajne.

Konvencija je bila končana in takoj sem pisal gl. tajniku in ga vprašal, kaj je konvencija zaključila glede moje zadeve. Glavni tajnik mi je pa odpisal tole:

"Joliet, Ill., 16 sept. 1914.

Mr.Frank Cugmeister,
Smithon, Pa.

Cenjeni:—

Prejel sem Vaše pismo in Vam naznanjam, da konvencija ni zaključila druzega kar se Vaše zadeve tiče, kakor da se obrnete na društvo za bolniško podporo.

Stvar je popolnoma izven Jednotinega delokroga in je toraj treba, da se obrnete naravnost na društvo.

Z bratskim pozdravom
J. Zalar,
gl. tajnik."

Iz tega pisma je razvidno, da je bila moja prošnja predložena konvenciji in da jo je konvencija odklonila. Verjel sem gl. tajniku in mislil sem sam pri sebi: Kaj hočem? Izgubil sem vse in tudi sv. Peter mi ne pomaga več!

Tedaj sem se spomnil, kaj mi je sporočil gl. porotni odbor, da se "naj potrudim kje drugje za podporo, da jo dobim." Hitro pišem predsedniku porotnega odbora J. Krakerju in ga vprašam, zakaj je konvencija odklonila mojo podporo, katero mi je porotni odbor priznal. Dobil sem pa sledeči odgovor:

"Anaconda, Mont., Sep. 22. 1914

Gosp. Cugmeister,
Smithon, Pa.

Cenjeni sobrat!

Vam odgovorim de Vaše knjižice sem Vam jast odposlal še takrat ko sem Vam obsodbo Porotniga odbora poslal, toraj jo jast nimam.

A Jednoto morete tožit ako Vam je kaj dolžna, Kaj niste dobili podpore od društva, to ni Jednotina stvar, ker sami dobro veste de Jednota neplačuje Bolniške Podpore.

Vaša stvar kar ste imeli pri Tajniku Jednote, ni prišla naprej pri Konvenciji, toraj nevem kaj ste zahtevali od Jednote ,to ve Zalar.

S pozdravom ostajam Vam udani

Mike J. Kraker,
614 E. 3rd. St.,
Anaconda, Mont."

Dočim je razvidno iz tajnikovega (Zalarjevega) pisma, da je konvencija v Milwaukee obravnavala o moji prošnji, razvidno je iz gornjega (Krakerjevega) pisma, da moja prošnja sploh ni bila predložena konvenciji. Kdo je torej lagal — Zalar ali Kraker?

Naj se laže eden ali drugi — toliko je razvidno — in sicer jasno kot beli dan — da so me pri Kranjsko Slovensko Katoliški Jednoti grdo vlekli in škandalozno potegnili — mene siromaka in pohabljenca! (Niso samo mene. Poznam člana te jednote, katerega je tudi pobilo leta 1912, skupaj sva ležala v bolnišnici in še danas hodi po berglah, a dobil ni niti centa podpore.)

Jaz sem izgubil podpore okrog $170.00. Če računam, koliko sem zapravil, ko sem letal od Poncija do Pilata, da bi kaj iztirjal (vožnja, znamke, tolmač itd.), znašajo ti stroški najmanj $50. Skupaj $220.

To je že lep znesek za ubogega premogarja, kateri je pohabljen in kateri ima veliko družino, a dohodkov pa nobenih v teh časih, ko se dela le po en ali dva dni v tednu.

Iskal sem svoje, iskal sem pravico najprvo pri društvu — nič nisem dobil. Iskal sem pravico pri jednoti — nič nisem dobil. Iskal sem jo na konveneiji te jednote — nič nisem dobil.

Sedaj se pa zatekam pred najvišji tribunal — slovensko javnost v Ameriki. Zavedno slovensko delavstvo naj vidi in sodi. Moja tužna afera naj bo vsem nezavednim siromakom v poduk in svarilo, da se jim odpro oči, dokler je še čas.

Frank Cugmeister, l. r.

Svorn to and suberibed before me this 19th day of December, 1914

N. E. Rhoades, J. P.

My Commission Expires Dec. 6th. 1915. [Pečat.]

ENO URO — MIR LJUDEM.

Z zapadnega bojišča v Evropi prihaja vest, da je božič tam vendar dosegel nekaj pravice. Papež sicer ni imel sreče s svojo zahtevo, da se sklene premirje. Ali brez dogovora in pogodbe je orožje počivalo eno uro.

Človeku je, da ne ve, ali bi se smejal ali zjokal. A bilo bi vse eno, kajti v smehu in v joku bi bil enak gnev in bes. Eno uro je mirovalo orožje. Medtem so eni počivali, drugi molili. Ko pa je minila ura, so kristjani in nekristjani pograbili za puške, topovi so zagrmeli, človeška klavnica je začela zopet obratovati.

Sursum corda.

NAROČNIKOM "DRUŽINSKEGA KOLENDARJA".

Večja naročila koledarjev je razposlala "Narodna tiskarna' po expresu. Expresne troške si plačali naročniki. Kdor še ni poslal denarja, dotični naj pošlj manje, kolikor je plačal expresa kateri pa so nam plačali koledarje v naprej, tisti pa nam naj pišejo, koliko so plačali, nakar jim odpošljemo še toliko koledarjev, socialističnih knjig, na zahtevo pa tudi denar — ozirom poštne znamke. Nekaj zastopnikov nas je vprašalo, koliko je pri koledarjih popusta. Cena je tako nizka, da pri najboljši volji letos ne more mo dati nobenega popusta, ker še itak ne bodemo naredili nobenega dobička. — Vsak cent popusta bi pomenil zgubo!

ALI HOČETE PRITI DO DENARJA?

Čehi so se pred 20 leti naselili na ceneno zemljo v Arkansasu — Vsaka obitelj premore danes $10,000. Eni so dali svojim otrokom po stotine akrov zemlje. Pred petnajstimi leti so slovenski premogarji z $200.00 kupili po ceni svet v Arkansasu. Danes imajo dobre farme in premorejo od 15 do 30 tisoč dolarjev. Ista prilika čaka Vas. Pišite ali se zglasite osebno pri L. M. Allen, P. T. M., Rock Island Lines, Room 718, La Salle Station, Chicago, Ill.

(Advertisement)

Naravna upora.

Vsak človek vsebuje več ali manj moči, da se lahko upre proti nekaterim boleznim. Nekateri ljudje so namreč vedno žrtve raznih bolezni, ki se drugih ne primejo tako hitro. Ljudje, ki se ne morejo tako lahko upirati in so bolj podvrženi raznim boleznim morali bi vedno poskusiti najprvo ojačiti svoj život in spraviti svoje prebavne organe v pravo delovanje. Vpoštevati bi morali vedno, da je prebavni del telesa najvažnejši, in pričeti bi ga morali takoj zdraviti, kakor hitro se opazi kak nered ali nezadovoljstvo: rabiti bi morali Trinerjevo grenko vino. To zdravilo izčisti vso ostalo hrano in obenem olajša vaš život. To zdravilo se naj rabi proti zaprtnici, oslabljenju telesa, nervozi, pri pomanjkanju krvi; obenem povzroča tudi slast do jedi. V lekarnah. Cena je $1.00. Jos. Triner, izdelovalec, 1333—1339 So. Ashland ave., Chicago Ill.

• • •

Slabe mišice morali bi nadrgniti s Triner's Liniment in ravno tako, kadar imate bolečine v sklepih in mišicah. Cena je 50c, po pošti 60 centov. (Adver.)

POZOR ROJAKI!

Proda se obdelovana farma obsegajoča 320 akrov z vsemi poslopji in orodjem. Farma se nahaja 70 milj od mesta Denver Colo., 7 milj od mesta Purcell, ter pol milje od šole. Zdrav zrak in dobra voda. Rastejo vsi navadni poljski pridelki, posebno je ta kraj pripraven za živinorejo. Cena farme je $2500 od tega se plača polovica takoj, ostalo po dogovoru. Za nadaljna pojasnila obrnite se na lastnika

Frank Shuster,
Box 44, Purcell, Colo

VOJNE NEVARNOSTI NA FARMAH U WISCONSINU NI.

To je gotovo! Ravnotako je gotovo in resnica, da se v okraju Chippewa dobi najboljša farmarska zemlja v državi Wisconsin. Kupilo je tam pred kratkem več rojakov, ki se bodo prihodnjo spomlad naselili. Vsi hvalijo krasno okolico in rodovitno zemljo na kateri obrode raznovrstni poljski pridelki; tudi tobak raste tam. Črna prst, brez vsakega peska. Vsi predpogoji za uspešno sadjerejo in živinorejo. Cel okraj že gosto naseljen in na stotine akrov sčiščenega zemljišča. Ob našem svetu teče bistra reka Chippewa s svojimi pritoki; v obilici je tudi kristalno čiste studenčnice. Dobre ceste vsepovsod. Pet milj oddaljena železniška postaja mičnega mesteca Cornell s tvornico za papir; kakih 18 milj odtod pa stoji glavno mesto okraja Chippewa, Chippewa Falls, eno največjih mest severo-zapadnega Wisconsina, z bogato industrijo in velikim trgom za poljske pridelke. — Pišite nam še danes po natančen popis naše zemlje, ki ga pošljemo brezplačno, Aker od $16—$20. Vozne stroške povrnemo, ako ni vse to res, kar pišemo. Zdaj je še čas, da si ogledate. Ne zamudite ugodne prilike. Pišite nam takoj.

SLOVENSKA NASELBINSKA DRUŽBA,
198 — 1st Ave., Milwaukee, Wis

ANTON MLADIČ
moderna gostilna.
Toči pilsensko pivo in vina.
Kegljišče. Tel. Canal 4134
2348 Blue Island Ave.
Chicago, Ill.

"Ako si nameravate naročiti grafofon, ali importirane slovenske grafofonske plošče, obrnite se name. Imam v zalogi tudi ure, verižice, prstane in sploh vsakovrstne zlatnino in srebrnino.
A. J. Terbovec, Box 25,
Denver, Colo."

10 for 5¢
Povsod na prodaj.

PHONE; CANAL 8014
POZOR! SLOVENCI! POZOR!
SALOON
s modernim kegljiščem
Bivši Martin Potokar place
Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.—Postrežba točna in izborna. — Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporočata
JAZBEC & OMAHEN
1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill

Pazite na ta ovitek!

Ničvredne ponaredbe slavnega Pain-Expeller-ja dobite često, ako niste pazni. Pazite na sidro in ime Richter 25c in 50c pri vseh dobrih lekarnarjih.

F. Ad. Richter & Co.
74-80 Washington St.
NEW YORK, N. Y.

Cenjeni rojaki!

Kot stara tvrdka za izdelovanje harmonik (tudi v starem kraju) kakor tudi popravo, se Vam priporočam za blagohotna naročila. Cene so najnižje, kvaliteta najboljša.

ANTON MERVAR, ml.
1162 E. 61. St., Cleveland, Ohio.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.
Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
Št. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Zdravniška preiskava brezplačno—plačati je le zdravila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popol.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicage živeči bolniki naj pišejo slovensko.

BELL PHONE 1318-J FISK
MATIJA SKENDER
SLOVENSKI JAVNI NOTAR
ZA AMERIKO IN STARI KRAJ
5227 Butler St. Pittsburgh, Pa.

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1408

LOUIS RABSEL
moderno urejen salun
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS
Telefon 1199

J. A. FISCHER
Buffet
Ima na razpolago vsakovrstno pivo, vino, smodke, i. t. d.
Izvrstni prostor za okrepčilo.
3700 W. 26th St., Chicago, Ill.
Tel. Lawndale 1761

Socialistične slike in karte.

"Piramida kapitalizma", s slovenskim, hrvatskim in angleškim napisom.

"Drevo vsega hudega" s slovenskim napisom.

"Zadnji štrajk" s hrvatskim napisom.

"Prohibition Dope" z angleškim napisom.

Cene slikam so 1 komad 15c; 1 tucat $1; 100 komadov $7.00.

Cene kartam: 1 komad 2c! 1 tucat 15c, 100 komadov 70c.

Poštnino plačamo mi za vse kraje sveta.

INTERNATIONAL PUB. CO.
1311 E. 6th St.,
Cleveland, Ohio.

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.
Uraduje od 12 A. M. —3 P. M. in od 8—10 P. M. V sredo in nedeljo večer neuraduje.
Tel. Canal 476.
1801 So. Ashland ave.
Tel. residence: Lawndale 8996.

Važno uprašanje!
Kdo mi opravi najhelje in najcenejše
Konzularne, starokrajske sodnijske in vojaške zadeve
Javni notar J. Kaker
207 Hanover St.
Milwaukee, Wis.

Etbin Kristan:

GAŠPERČKOVA POZABLJENA EPIZODA.

VI.

Kar nenadoma je bil Gašperček pozvan k preiskovalnemu sodniku in tam je zvedel, da je — hujskal in puntal.

Ne da se tajiti, da se je Gašperček prvi hip ustrašil. Tega tudi ni treba prikrivati. Največji junaki so poznali strah, in veliki so bili zaradi tega, ker so ga znali premagati. Ovadba, tožba, preiskava, zapor, nemara ječa — saj ni malenkost. Ali to je hitro minilo, zakaj Gašperčkovo srce je bilo močno.

"Bodite mučenik," je dejala gospodična Milena — in zdaj se izpolnijo njene proročanske besede. Namen usode se razodeva. Njegovo trpljenje bo zgled. Doslej je govoril v majhni družbi; iz sodne dvorane zadone njegove besede kakor pozavna in zbude speči rod, kakor so budile tovariše in prijatelje v mali zakajeni gostilniški sobi. Gašperček! Zgodovina se oglaša. Poklican si in izvoljen. Bodi dostojen velikega poklica. In če te obsodijo — kaj za to?

Preiskava je bila dolga kakor čakanje v vicah. Zaslišavali so priče, Gašperček pa ni vpraševal za to. Vse si je hotel prihraniti za obravnavo, ko se bo bojeval vpričo vsega naroda. Naj govore priče, naj mu čita sodnik cele spise ali pa posamezne stavke, on ne bo poslušal, namenoma ne bo poslušal, ker bi mu bilo sploh najljubše, da ga pokličejo naravnost pred tribunal brez vseh priprav. Nič ne bo tajil. Kar je storil, je storil, ker je taka njegova naloga.

Veliki dan pa se je zares nad vse slovesno pričel. Gašperček je bil na sodniji celo uro, preden je bila določena razprava. Vse se mu je zdelo tam izredno. Poslopje z dolgimi hodniki, širokimi stopnicami, belimi stenami je preveval dih usode. Gašperček je razločno čutil: Tukaj se odločujejo velike drame in tragedije življenja. Tupatam se je včasi prikazal mož v širokem črnem talarju, vihrajočem okrog vitke postave ali pa se tesno prilegajočemu ugojenemu telesu zrelega, resnega gospoda. Vsakemu slugi je bila važnost zapisana na obrazu. Tudi odvetniki so prihajali in odhajali, med njimi znani gospodje, ki igrajo velike vloge v javnem življenju.

Ob desetih je bila napovedana njegova razprava, ob desetih pa je bilo povabljenih še pet ali šest drugih strank, in Gašperček, ki ni vedel, da je to pri vseh sodiščih stara navada, je že zopet čutil nervoznost. Nekdaj se ne bi bil drznil nagovoriti neznanega človeka za nobeno ceno; sedaj se je zavedal svoje veljave, pa je pristopil k prvemu in ga je vprašal:

"Ste li tudi Vi povabljeni na razpravo?"

Neznanec pa je odkimal in odgovoril:

"Kaj še! Poslušat sem prišel"

Gašperčku se je zjasnilo. Vpraševal je dalje, pa so odgovarjali:

"Saj nisem nič ukradel."

"Razprava je vendar javna, zato sem tukaj."

"Po čemu prihajam? Ker bo teater."

"Še nobenega političnega procesa nisem izpustil, pa tudi tega ne bom..."

Nobenega političnega procesa! ... Da, da, političen proces je njegov proces, in on je političen človek. In vse to ljudstvo je prišlo poslušat. Za vse bo govoril, za vse postane mučenik, on, Oroslav Gašperček! Dobro; še ta grenki kelih izpije, še to čakanje pretrpi, potem pa, pozdravljena usoda!

In minilo je tudi to čakanje, dasi je bilo dolgo in razprava se je pričela. Za vzvišeno, dolgo, velikanskemu šolskemu katedru podobno mizo so sedeli sodniki, ogrnjeni s talarji, eni starejši, drugi mlajši, gospodarji denarnice, svobode, življenja in smrti. Rad bi bil Gašperček čital v njihovih očeh, kaj da mislijo o njegovi stvari, toda njih obrazi so se tako malo razlikovali od vsakdanjih obrazov navadnih ljudi, da ni bilo prav nič mogoče ugeniti.

Na levi je sedel državni pravdnik. Pri njem je bilo že ložje. Njegov obraz je bil strog. In Gašperček je razumel: "Če bi sodil ti, pridem na vislice. Toda le počakaj! Ti in jaz imava dvoboj in moralna zmaga bo le moja!"

Predsednik, star gospod počasne besede in počasnih kretenj, je pozvonil in jel izpraševati Gašperčka. Nič hudega ni bilo v njegovem glasu. Tako je izpraševal Gašperčka, kakor da bi se rad osebno seznanil z njim in kakor da ga neizrečno zanimajo njegove razmere.

Potem je nekdo čital obtožnico. Sodniki so se naslonili, da bi jim bilo medtem čim udobnejše in če ne bi bil Gašperček natančno vedel, da je to nemogoče, bi bil stavil, da sta dva zadremala. Tudi državni pravdnik se je naslonil, toda vse drugače; z obema iztegnjenima rokama se je oprl ob mizo in pogledal Gašperčka ponosno, resno, važno, kakor da mu je hotel reči z očmi: Zdaj napnite ušesa! Moje delo se čita!

(Konec prih.)

Drobne vesti.

Kolera. — Vlada razglaša, da se je 1. novembra konstatiralo 10 novih slučajev kolere na Dunaju, en slučaj v Langenloisu, 1 slučaj v Dunajskem mestu, 3 slučaji v Solnogradu, 1 slučaj v Celovcu, 12 slučajev v Jožefovem, 11 slučajev na Moravskem, 4 slučaji v Opavi in 33 slučajev v Galiciji.

Dva vojaka izvršila šestkraten umor. — Dne 30. majnika je bila oplenjena gostilna Marka Fussa v Pikulicah pri Przemyslu. Gostilničar Fuss, njegova žena, trije otroci in dekla so bili umorjeni, živ je ostal le desetletni Mojzes Fuss. Preiskava je dognala, da sta izvršila roparske umore artilerista Vazil Karezar in Vazilij Rybezak. Med obleganjem Przemysla je vojno sodišče obsodilo morilca na smrt.

Slovenski učitelj umira na koleri.—Mariborska klerikalna 'Straža' poroča: Učitelj Vid Jurko iz Dola pri Hrastniku služi ko korporal pri 26. domobranskem pešpolku v Galiciji, piše svojemu prijatelju g. Rotterju: Kako nam gre, si lahko misliš. V neprestanem ognju smo že od 16. oktobra. Dne 11. oktobra sem dobil 'ognjeni krst'. Glavno je, da sem še živ, ker veliko mojih tovarišev je že pobrala bela žena. Bog se nas usmili, če ne bo kmalu kake rešitve. Učitelj Žagar mlajši je ranjen, starejši se pa bori s smrtjo (obolel je na koleri). Vreme imamo žalostno kot so žalostne naše misli in otožni obrazi. Bog že daj konec naši pokori, ter že skorajšnje svidenje na zelenem Štajerskem. Perilo bi rabil. Pisal sem že velikokrat domov, pa brez uspeha. Nemara, da se naša pošta izgubi na daljni poti. Kaj je novega v Mariboru? Z Dolinškom sem bil skupaj. Te prav lepo pozdravlja. Sedaj je postal računski podčastnik. Ležimo v zemlji kakor krti. Zato smo več ali manj bolehni. Srčen pozdrav!

Ponesrečila se je na povratku s pokopališča gdč. Alojzija Pišek, hčerča gosp. Frana Piška, vpokojenega uradnika Južne železnice, na vogalu Martinove ceste in Bohoričeve ulice. Tik ob ulici je neograjen jarek. Ker je tu tudi skrajno slaba razsvetljava, ni opazila jarka in padla vanj. Pri padcu si je spahnila in zlomila levo roko in dobila tudi razne notranje poškodbe. Gospodično Piškovo so prepeljali v deželno bolnišnico.

Žalostna smrt. — V nekem grmovju blizu provizoričnega postajališča v Radovljici so našli 299. novembra že popolnoma trdo truplo 60letne Frančiške Drinovčeve iz Nakla. Ponesrečila se je na poti s sejma.

Cena za petrolej.—C. kr. deželna vlada v Ljubljani je določila dne 8. novembra ceno za petrolej na drobno v Ljubljani na 50 vin. za liter, v vseh ostalih krajih na Kranjskem pa na 52 vin. za liter.

Novi dvekronski bankovci. Avstro-ogrska banka izda mesto dosedanjih nove dvekronske bankovce, ki bodo večji, z lepšim tiskom in lepšo risbo, ter mnogo skrbnejše izdelani. Tudi papir bo mnogo trpežnejši in bo s tem odpravljena hiba starih bankovcev, ki so trpeli vsled slabega papirja zelo kratek čas. — Kaj bo to pomagalo, če ni starih bankovcev, da bi se zamenjali za nove.

Se je naglo skesal. 12 nov. je prišel na ljubljansko magistratno stražnico prisiljenec August Oliva, ki je v prisilni delavnici v hišni bolnici za strežaja, ter začel pripovedovati, da je bil kot vojak že štiri leta zaprt, v civilnem življenju pa devet let, pred dvema urama pa da je pobegnil iz prisilne delavnice, ker je ravnateljevo uslužbenko Pavlino Kozinovo z nožem sunil v hrbet. Govoril je in se obnašal, kakor bi se mu bledlo, slednjič pa se je prijel za glavo in vzdihnil: "Sedaj je pa tudi moje življenje končano!" O tem obveščeni policijski stražnik je Olivo, ki je bil v strežniški obleki in nočnih čevljih, odvedel zopet v zavod nazaj.

Kvarantenska postaja. V vevški papirnici so uredili kvaratensko postajo s 350 posteljami. Tja bodo v bodoče oddajali v Ljubljano prihajajoče ranjence in bolne vojake k petdnevnemu opazovanju. Vlaki z ranjenci bodo zavozili iz Zaloga po industrijskem tiru naravnost v Vevče. Od tam jih bo prepeljevalo ljubljansko gasilno in reševalno društvo v ljubljanske bolnišnice. Velika rezervna bolnišnica v škofovih zavodih v Št. Vidu ima 100 postelj. Ranjenci se dosedaj tam še ne nahajajo.

Samomor učitelja. Iz Št. Ilja v Slovenskih goricah se poroča: Dne 25. oktobra okrog polnoci je prišel v gostilno gospe Neubauer v Strassu pri Spielfeldu učitelj-voditelj Šulferajnske šole v Ceršaku ob Muri. Naročil si je čašico čaja. Ko je natakarica odšla, da bi mu prinesla čaj, je počil strel. Učitelj Jamnik — torej rodom Slovenec — si je pognal iz revolverja kroglo v prsi. Jamnika je našla natakarica ležati v mlaki krvi na tleh. Takoj so samomorilca spravili na avtomobil, da bi ga prepeljali v Gradec, a je že med potjo v bolnišnico izdihnil. Sumi se, da so slabe financelne razmere in odpoved neveste vzrok samomora. Jamnik je bil mirnejši kot njegov predmik Breznik.

Novo pristanišče ob Jadranskem morju. V Tržiču (Monfalcone) se je pred nekaj dnevi vršil komisijonelni ogled, ali bi kazalo tam napraviti novo pristanišče. Dognalo se je, da je prostor za novo pristanišče zelo ugoden. Ali bo nova luka namenjena za trgovske ali vojne ladje, poročilo ne pove.

Žejni tatovi. Pred kratkim so neznani tatovi v Spodnji Šiški izvohali, kje ima neka stranka v kleti vino. Žeja jih je hudo morila in ker drugače niso mogli do nektarja, so prekopali zid, izvrtali v sod luknjo in se navžili božje kapljice, kolikor jim je poželelo srce. Kdo so bili ti tiči, se ne ve, stranka ve le, da je prazen sod.

Hudomušna krava. Ko je 13. nov. zjutraj neki mož gnal pred škofijo v Ljubljani kravo, je ta zdivjala in hipoma je imela svojega gospodarja med rogovoma. Krava je dirjala in nesla moža na rogeh ter toliko časa otepavala z glavo, da se je neprostovoljni jezdec rešil z rog, hudomušnica pa je potem še bolj bežala dalje. Na trgu bi se bila ozlovoljenka zakadila kmalu v neko branjevko.

Dve sestri zaporedoma umrli. Od Sv. Ilja pri Velenju poročajo: Dne 8. novembra je umrla Genovefa Sredenšek, podomače Jelenova; bila je 10. nov. pokopana. Še tisti večer ji je sledila v smrti njena sestra Ana.

Iz Celja. Okoliška podružnica Rdečega križa je uredila v kmetijski šoli v Št. Jurju ob J. ž. dom za okrevajoče ranjence. Sedaj je tam kakih 30 vojakov, večinoma Madžarov, ki se jim zdravje ob vešči in prijazni oskrbi vidno boljša. Zdravniško nadzorstvo ima dr. Schwab iz Celja.

Manifestacije za Turke na Dunaju. Dne 1. nov. je bila na Dunaju simpatijska manifestacija za Turke. Več tisoč ljudi je korakajoč za veliko turško zastavo, poleg katere so plapolale nemške in avstrijske zastave pred turškim poslaništvom klicalo navdušene "Hoch" Turčiji in se vnemalo za osvobojenje Egipta. En del manifestantov je potem napravil še patrijotično manifestacijo pred vojnim ministrstvom.

Gorenjski krompir po 9 K. 50 vin. prodaja mestni magistrat ljubljanski.

Pobegnil je kuhar za delavce, zaposlene pri regulaciji Save na Ježici 19letni Andrej Žnidar. Odnesel je 20 K. in napravil 18 K. dolga.

Nezgoda. 30letni akordant Fr. Jeras je na južnem kolodvoru stopil na strojev tender, da bi bil izpraznil koš premoga. Pri tem je padel ter se na čelu in desnem komolcu tako poškodoval, da je moral k zdravniku.

Tatovi. Neznan zločinec je poskusil vlomiti v hiši posestnika Simona Starmana v Suhi pri Kranju. Gospodarja ni bilo doma, a slučajno je prišla mimo hiše neka posestnica in je tatu pregnala. — Ko je krčmarica Marjana Gaber v Suhi pri Stari Loki bila z družino v sobi, je neznan tat vlomil v hišo in odnesel 50 kron denarja, 30 zavojev cigaretnega tobaka in več škatelj cigaret. — Posestnik Andrej Zupančič iz Kolovrata pri Litiji je šel z vozom na postajo v Zagorje po blago. Njegov hlapec Janez Gril mu je šel zvečer nasproti in ga je dobil v Loki. Zupančič je izročil vajeti hlapcu in je na vozu zaspal, hlapec pa je porabil to priliko in je Zupančiču iz žepa ukradel pet bankovcev po 20 K. Ko so hlapca prijeli, so dobili pri njem še 60 K.

ITALIJA KUPUJE KONJE.

Italija je nevtralna v sedanji vojni. Toda na kakšni tenki niti visi ta nevtralnost, se spozna po tem, da ima ne le mobiliziran velik del armade, ampak da tudi neprenehoma izpopolnjuje svoje priprave za eventualno vojno. Iz Miles City, Mont., poročajo, da so konjski trgovci dobili od italijaške vlade naročila za konje za italijansko kavalerijo in artilerijo. Kakor javljajo, hoče Italija v Montani nakupiti 10.000 konj.

To pa ni prvo naročilo. Kolikor smo mogli zasledovati, je nakupila Italija zadnje mesece v Ameriki najmanje trideset do štirideset tisoč konj.

SOCIALISTIČNO GLASILO NA KRANJSKEM.

Izvedeli smo, da je deželna organizacija kranjska Jugoslovanske socialno demokratične stranke sklenila izdajati v Ljubljani nov tednik z naslovom "Delavec". Sem ga še nismo dobili.

DELNIČARJEM
Jugosl. Delavske Tiskovne Družbe
NA ZNANJE!

V smislu zakonov države Illinois in seje direktorija dne 6. decembra se vrši v soboto dne 16. januarja 1915 ob 8. uri zvečer v prostorih upravništva Proletarca, 4008 W. 31st St.

VII. redni občni zbor Delničarjev Jug. delavske tiskovne družbe s sledečim dnevnom redom:

1. Otvoritev zbora po predsedniku:
2. Volitev odbora za pregledanje pooblastil;
3. Volitev predsednika za občni zbor;
4. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora;
5. Poročilo tajnika, blagajnika in drugih odbornikov;
6. Poročilo upravitelja in uradnika;
7. V korist družbe;
8. Razno;
9. Volitev direktorija za leto 1915;
10. Razpust zbora.

Delničarji, ki iz enih ali drugih vzrokov ne morejo prisostvovati občnemu zboru, naj pošljejo svojim zaupnikom pooblastila, da jih na zboru zastopajo. Vsaka delnica ima en glas.

Za Direkt. Jugsl. Del. Tisk. Družbe
F. J. Aleš, tajnik.

ZOPET
pošiljamo denar v staro domovino, po ravno istih cenah kakor preje.

Prodaja parobrodnih listov (šifkart) je vstavljena do nove objave.

Za vse bankovno poslovanje obrnite se na dobro znano in zanesljivo

KASPAR STATE BANK
1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Ameriška Državna Banka
1825-1827 Blue Island Avenue
vogal Loomis ulice
Chicago.

KAPITAL $500,000.00
VLOŽENA GLAVNICA $2,300,000.00

JAN KAREL, PREDSEDNIK. — AMERICAN STATE BANK — J. F. ŠTEPINA, BLAGAJNIK

Naše podjetje je pod nadzorstvom "Clearing Housa" čikaških bank, torej je denar popolnoma sigurno naložen. Ta banka prevzema tudi uloge poštne hranilnice Zdr. držav. Zvršuje tudi denarni promet S. N. P. J.
Uradne ure od 8:30 dopoldne do 5:30 popoldne; v torek in četrtek je banka odprta do 9 ure zvečer.
Denar vložen v našo banko nosi tri procente. Bodite uverjeni, da je pri nas denar naložen varno in dobičkanosno.

KADAR potrebujete društvene potrebščine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastonj. -:- **Vse delo garantirano.**

5 pristnih pijač, in to so:

Kranjski **Brinjevec, Slivovic, Tropinovec,** Grenko Vino in Highlife Bitters. Moja tvrdka ja prva in edina slovenska samostojna v Ameriki, ki importira žgane pijače naravnost iz Kranjskega. Naročite si poskustni zaboj, koliko steklenic in katere pijače hočete, samo da bo eden zaboj, 12 steklenic. Moje cene so nižje nego kjerkoli drugje, ker mi ni treba plačevati drazih agentov. Prodajam samo na debelo. Pišite po cenik.

A. HORWAT,
600 N. Chicago, St., Joliet, Ill.

Edini slovenski pogrebnik
MARTIN BARETINČIC
324 BROAD STREET — **TEL. 1475** — **JOHNSTOWN, PA.**

Nevspešnost.

Kadarkoli ste nevspešni, nikar ne pripisujte to svoji usodi. Poskusite najti vzrok in čudili se boste, kako mnogokrat ste sami krivi nevspešnosti. Odstranite vedno vzroke, če je mogoče, in ogibljite so jih v bodoče. Če je vaše zdravje v nevarnosti — posebno če niso v redu prebavni organi, pa niste uspeli z nobeno remeduro, tedaj poskusite.

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino,

ki je le v redkih slučajih neuspešno. Posebno zanesljivo deluje na prebavne organe, ker pred vsem očisti neprebavljene snovi da so možne vršiti brez vsake pomoči svojo funkcijo.

Ta moderen pripomoček ima prijetno grenak okus in deluje hitro in vspešno.

Rabite ga kadarkoli Vam poide tek, kadar Vas nadleguje zaprtje in njega posledice, kadarkoli imate bolečine v želodcu in trpite na kašnji maladiji, ki so posledice zapertju.

JOS. TRINER
Uvaževalec in izvaželavec.
1333-1339 So. Ashland Ave. — **Chicago, Ill.**

Ne pozabite, da ima TRINERJEV LINIMENT dober učinek za reumatične in neralgične bolečine, v slučajih otrdelosti mišic in gibov, v slučaju otekline in izmaknelosti.